Ніва

ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

№ 42 (1640) ГОД XXXI БЕЛАСТОК 18 КАСТРЫЧНІКА 1987 г. ЦАНА 12 зл.

У ПРЭЗІДЫУМЕ ГП БГКТ

Многа месца ў сваёй працы Прэзідыум Галоўнага праўлення БГКТ адводзіць праблемам, звязаным з пабудовай беларускага музея ў Гайнаўцы. На пасяджэнні Прэзідыума, якое адбылося 17 верасня г.г., разглядалася справа ўвядзення пабудовы ў ваяводскія інвестыцыйныя планы.

Праект прадбачвае, што Музей помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху ў Гайнаўцы змяшчацца будзе ў трох паасобных будынках, спалучаных між сабою. Умоўна назвалі іх літарамі А, В і С. Кошт пабудовы ўсяго калектыву велізарны і зараз не пад сілу камітэту і ўладам. У сувязі з фінансавымі клопатамі вырашана весці пабудову ў двух этапах. Ваяводскія ўлады прапануюць, каб у гэтай пяцігодцы рэалізаваць I этап, абмежаваны будынкам А, г. зн. прыстасаваннем да музейных спраў былога фабрычнага цэха. У сувязі з тым, што пад будынкам В запраектавана ўсё тэхнічнае абсталяванне для цэлага музейнага комплексу, функцыяніраванне часткі А было б тэхнічна немагчымым.

Прэзідыум ГП запрапанаваў, каб у I этап пабудовы музея ўключыць адаптацыю будынка А і дабудову ў сырым стане будынка В і рэалізаваць яго ў га-

(Працяг на стар. 2)

Навасады пад Гайнаўкай. Фота В. Завадскага.

ШТО Ў НОВЫМ СЕЗОНЕ?

У жыцці культурных устаноў і арганізацый кастрычнік з'яўляецца месяцам, які распачынае новы сезон. Таксама і ў БГКТ пасля летняга перапынку пачынаюць працу гурткі і аддзелы, а ў святліцах і клубах зноў адбываюцца рэпетыцыі нашых калектываў. Новы, 1987/1988 культурна-асветны сезон прынясе з сабой важныя падзеі ў жыцці нашага таварыства. У маі 1988 года адбудзецца XI з'езд БГКТ, які падвядзе вынікі нашай дзейнасці за апошнія чатыры гады і намеціць напрамкі дзейнасці на новую кадэнцыю. У сувязі з гэтым чакае ўсе звенні таварыства аграмадная арганізацыйная праца. Справаздачна-выбарная кампанія перад XI з'ездам БГКТ пачнецца ўжо ў кастрычніку. На працягу шасці месяцаў адбудуцца сходы ў гуртках і канферэнцыі ў аддзелах, будуць выбраны дэлегаты на з'езд.

У 1988 годзе адзначаць будзем 30-годдзе літаб'яднання „Белавежа“ і беларускай радыёперадачы. У каляндар культурна-асветных мерапрыемстваў у сезоне 1987/1988 запісаны ўсе тыя формы, якія знайшлі грамадскую падтрымку ў мінулых гадах.

Як кожны год, Галоўнае праўленне БГКТ супольна з рэдакцыяй „Нівы“ і Кураторыяй асветы і выхавання арганізоўваць будзе конкурсы для школьнай моладзі. Прадбачваецца дэкламатарскі конкурс, агляд школьных тэатральных калектываў і конкурс „Беларуская песня-88“.

Для членаў і сімпатыкаў БГКТ наша таварыства прапанаваць будзе многа культурных мерапрыемстваў. Сярод іх асаблівае месца займае конкурс „Беларуская песня“. У апошніх гадах гэты конкурс мае ўсё больш выканаўцаў і дасягнуў высокага мастацкага ўзроўню. Заваяваў таксама вялікую папулярнасць сярод беларускай грамадскасці. Немагчыма далей праводзіць гэты конкурс у такой форме, як дагэтуль. Каб паказаць як мага больш самых лепшых спевакоў і калектываў, не хапае ўжо двух дзён на цэнтральны агляд. Таму будзем старацца, каб конкурс „Беларуская песня-88“ праходзіў у новай, зменевай форме.

Беларускія драмгурткі будуць мець магчымасць прыняць удзел у аглядзе тэатральных калектываў у красавіку наступнага года.

Гурткі і аддзелы БГКТ будуць арганізатарамі масавых мерапрыемстваў, разлічаных на шырокі круг удзельнікаў. У снежні і студзені будуць праходзіць навагоднія святкаванні. З мэтай папулярызацыі дасягненняў БГКТ у летнія месяцы адбудуцца ў гарадскіх і вясковых асяроддзях дні беларускай культуры і народныя фэсты.

Традыцыйна ўжо ў купальскую ноч над берагамі рэк сустрэнуцца нашы калектывы, каб прыпомніць старажытны, народны абрад Купалля і пака-

(Працяг на стар. 2)

АДГАЛОСКІ

У ПРЫРОДЗЕ НІЧОГА НЕ ПРАПАДАЕ

Добры дзень, дарагая „Ніва“! Я не пісаў табе даволі доўга. Не падумай, што пагневаўся я. Бо і за што? З вамі я заўсёды знаходжу спакой і адчуваю радасць на сэрцы.

Усё збіраўся я неяк напісаць у рэдакцыю ды часу мала або чым іншым галава занята. Але прачытаў я ў трыццаць пятай „Ніве“ артыкул Уладзіміра Сідарука „Не развальвай таго, чаго не збудаваў“ і страціў спакой. Усё нешта нашэптвала мне: „Яно і само распадаецца...“ Няўжо памыляюся? Значыць, наконт дзейнасці нашага Беларускага грамадска-культурнага таварыства.

Скажу тут пра наш, тутэйшы, гурток БГКТ. Заснаваў яго нябожчык Васіль Дзун, гэта былі шасцідзесятыя гады. Столькі ўжо гэты наш гурток існуе, але, прабачце мне шчырасць, на паперы ён існуе, не болей. Як кажуць у народзе, „ахрысціў і ў свет пусціў“. А што вырасце, аднаму Богу вядома. Так і з нашым гуртком БГКТ выйшла. Ёсць яшчэ і такая мудрасць: у прыродзе нічога не прападае. Аказалася, пасля амаль трыццаці гадоў такога папяровага існавання нашага гуртка БГКТ наведалі яго высокія госці, высокія, бо ажно з самога Галоўнага праўлення БГКТ! Сам Кастусь Майсеня, намеснік старшыні ГП БГКТ, завітаў да нас. А здарылася гэта перад дзесятым, шумным, з'ездам БГКТ. Мы тады і даведаліся, што наш гурток надалей існуе, і пачулі нават, колькі ў ім членаў налічваецца. Майсеня наладзіў пераклічку: хто памёр — скрэсліць, а хто яшчэ ў жывых — няхай будзе членам. І так аднавіўся гурток. Можна сказаць, адбыў „перастройку“. Адбыліся ў ім новыя выбары ў праўленне, пасыпаліся новыя абяцанкі. А абяцанак тых поўны мяшок, аж пад самую завязку! І так, гурток існуе, як існаваў.

Усё-такі, трэба сказаць, існуе ўжо не такім мёртвым існаваннем, але гэта дзякуючы Пятру Скепку з Дубінаў. Мела месца сустрэча, адна, і наколькі памятаю, з нагоды гадавіны трагічнага з'езда Беларускай сялянска-работніцкай грамады ў 1926 годзе ў нашым Старабеpaзове. Народу процьма прывалiла на сустрэчу, і ад галоўных уладаў прадстаўнікоў, бадай траіх, прыімчала. Усё адбылося „на сто два!“ — ізноў абяцанкамі сыпанулі і планаў розных па-

(Працяг на стар. 4)

АБ ДАНОСЕ ПЕРШЫМ

Гадоў шэсць таму назад атрымаў я з міліцыі паведамленне, якое гаварыла аб тым, што я ў такі а такі дзень, а такой а такой гадзіне павінен паявіцца пад такім а такім адрасам, у такім а такім пакоі. Тэрмін быў даволі адлеглы, прыблізна дзён дзесяць. На працягу гэтых дзесяці дзён я вельмі мучыўся, стараючыся дадумацца, чаго гэта міліцыя выклікае мяне.

Пражыўшы ў цяжкіх мучэннях гэтыя дзесяць дзён, пайшоў я ў Варшаўскі міліцыйны раён на Макатове. Аказалася, што перад дзвярыма „майго" пакоя стаіць чалавек сем і ва ўсіх грамадзян на тварах рысуецца трывога. Я, думаючы, што нас усіх папрасілі ў той самай справе, паспрабаваў з некаторымі з сабраных гаварыць, аднак усе аднекваліся. Даведаўся я толькі наконт аднаго: што ў гэтым пакоі змяшчаецца следчы аддзел. Зразумела, што мая трывога паглыбілася.

Час ад часу выглядалі з пакоя міліцыйныя работнікі, якія, зрэшты, былі ў цывільнай вопратцы і выклікалі аднаго за другім з нашай сямёркі. Урэшце выклікалі і мяне. Перада мною сядзеў параўнаўча малады чалавек. Ветліва папрасіў мяне сесці, зверыў мае біяграфічныя дадзеныя і палажыў перад сабой чысты ліст паперы і шарыкавую ручку.

— І так, — сказаў ён, — мы атрымалі інфармацыю, што вы займаецеся спекуляцыяй... Ну, гандлем старыннымі каштоўнымі прадметамі. Што вы скажаце на гэту тэму?

Напружанасць, якая накаплівалася ўва мне на працягу дзесяці дзён, раптам паляцела стрымгалоў у нейкую прорву. Даведаўшыся аб прычыне, з-за якой мяне сюды выклікалі, мне захацелася рассмяяцца. Я зразумеў, што нехта падкінуў міліцыі ананімку аб Баршчэўскім-спекулянце. А ў сувязі з тым, што такім дзеяннем я ніколі не займаўся, я зразумеў, што ніякай крыўды ні міліцыя, ні суд мне зрабіць не можа.

— А што вы маеце на ўвазе, гаворачы аб старынных каштоўных рэчах, — спытаў я следчага.

— Ну, іконы, старынны посуд, серабро, каштоўныя камені, самавары.

— З гэтага, што вы назвалі, у мяне ёсць толькі самавары. Сабраў я іх каля васьмідзесяці штук. І не знойдзеце ў гэтай краіне чалавека, які б сказаў, што я прадаў яму самавар, але знойдзеце многа такіх, ад якіх я купіў самавар. Па-другое, гэтыя самавары з'яўляюцца маёй уласнасцю і, калі схачу, дык прадам іх па адным або ўсе гуртам. Аднак я не прадбачваю такой магчымасці, бо самавары гэтыя для мяне перш за ўсё багацце эстэтычнае, а не матэрыяльнае.

Следчы досыць уважна мяне выслухаў, пасля працягнуў мне ліст паперы і сказаў, каб я напісаў на ім, што спекуляцыяй старыннымі прадметамі не займаюся, што я зрабіў вельмі ахвотна. Гэтым і скончылася ўся гісторыя.

А самавары я збіраю ў далейшым і маю іх ужо болей чым сто. Інфармацыю гэту падаю перш за ўсё з думкай аб даносчыку, якога сказанае мною, мабыць моцна паскрабе па душы, калі ён яе мае.

Алесь Барскі

✲ Больш як на тысячы прадпрыемствах у бягучым годзе ўзрасла заработная плата пры адначасовым змяншэнні прадукцыі. Гэта, мусіць, ужо трэці этап рэформы.

✲ Найвышэйшы суд прыняў пастанову, згодна з якой прадавец абавязаны не толькі звярнуць пакупніку поўную вартасць зарэкламаванага тавару, але і таксама ў выпадку павелічэння яго цаны — розніцу паміж папярэдняй цаною і новай, абавязваючай у дзень звароту грошай.

✲ У аднаасобнай сялянскай гаспадарцы штогод здараецца 60 тыс. няшчасных выпадкаў, якія выклікаюць інваліднасць і трывалую нездольнасць да працы. З гэтага ліку каля 600 сялян памірае.

✲ У Кракаве, калі курыш папяросу і недакурак кінеш на вуліцу ці ходнік, а не ў кош, міліцыя штрафуе па 1 тыс. зл. Пакаранні за бескультурнасць маюць выхаваўчы ўплыў.

✲ Нягледзячы на афіцыйныя запэўненні, што ў дзяржаўнай адміністрацыі будзе змяншацца колькасць працаўнікоў, аднак у гадах 1980—86 паболышылася іх амаль на 30%. У гаспадарчай адміністрацыі працуе ўжо амаль 2 млн. чалавек.

✲ Найбольшым экспарцёрам збожжа ў свеце з'яўляюцца Злучаныя Штаты Амерыкі. У гадах 1976—85 прадалі яны больш аднаго мільярда тон збожжа і атрымалі за яго каля 150 мільярдаў долараў. Сацыялістычныя краіны купілі амаль 600 млн. тон і заплацілі каля 90 мільярдаў долараў.

✲ Сатэлітарнае тэлебачанне ў нас пакуль што толькі для багацеяў. Абсталяванне адпаведнай антэны каштуе 1200—1500 долараў у крамах „Пэвэксу". Таней у прыватных фірмах: ад 900 да 1200 долараў.

✲ Амаль 3,5 млн. га зямлі чакае ў Польшчы меліярацыі. Каб дачакаліся, збіралі б мы на 1,5 млн. тон збожжа больш.

Апр. М.Х.

ДАРАБІЦЬ НЕДАРОБЛЕНАЕ

У Курашаве праведзена меліярацыя. Адзін меліярацыйны роў праходзіць пад вуліцай вёскі і там зрабілі тратуар. Аднак гэты тратуар настолькі нядбайна зроблены, што, ідучы папоцемку, можна забіцца на ім! А яшчэ не парабілі ж парэнчаў, без якіх можа хто і ўваліцца ў той роў.

Хто прымусіць будаўнікоў дарабіць недаробленае імі?

Асот

(Працяг са стар. 1)

ШТО Ў НОВЫМ СЕЗОНЕ?

заць сваё спявачае майстэрства.

Для адзначэння 30-годдзя літаб'яднання „Белавежа" будзе аб'яўлены чытальніцкі конкурс, а ў чэрвені адбудзецца ў Беластоку навуковая канферэнцыя з удзелам краёвых і замежных літаратуразнаўцаў.

Слухачы беларускай радыёперадачы будуць мець магчымасць прыняць удзел у конкурсе, аб'ўленым з нагоды яе юбілею.

У паасобных клубах, святліцах і школах будуць адбывацца вечарыны і акадэміі для ўшанавання дзяржаўных гадавін і свят, а таксама аўтарскія сустрэчы і канцэрты нашых аматарскіх калектываў. Спадзяемся, што ў гэтым годзе ў рукі членаў трапіць „Беларускі каляндар на 1988 г." і кніжка Васіля Петручука „Пожня".

Звяртаемся да членаў і сімпатыкаў БГКТ з заклікам уключыцца ў беларускую культурна-асветную дзейнасць, прыняць удзел у мерапрыемствах, арганізаваных нашым таварыствам.

Віталій Луба,
сакратар ГП БГКТ

(Працяг са стар. 1)

У ПРЭЗІДЫУМЕ ГП

дах 1987—1989, а таксама пацвердзіў магчымасць забеспячэння 30% коштаў у форме грашовых узносаў, матэрыялаў, грамадскай працы.

Далей Прэзідыум заслухаў інфармацыю аб падрыхтоўцы да пабудовы беларускага ліцэя ў Гайнаўцы. Вырашана гэта пытанне дэталёва прааналізаваць на кастрычніцкім пасяджэнні.

Пасля гэтага члены Прэзідыума разгледзелі справаздачу аб культурна-асветнай дзейнасці таварыства ў мінулым сезоне. Прэзідыум звярнуў увагу на выступаючыя цяжкасці і недахопы, рэкамендаваў элімінаванне адмоўных з'яў, якія здараюцца пры арганізаванні культурных мерапрыемстваў.

З увагі на фінансавыя і арганізацыйныя цяжкасці Прэзідыум ГП вырашыў не наладжваць урачыстага адкрыцця новага культурна-асветнага года. Прапануецца, каб замест гэтага адбыўся грамадскі пачын дзеючоў культуры пры будове беларускага музея ў Гайнаўцы. **(л)**

БЕЛАРУСКАЯ АТМАСФЕРА

Пад канец лета адбылася ў Бельску сельскагаспадарчая выстаўка, якая выклікала нечуванае дагэтуль зацікаўленне. У гэтай выстаўцы прыняў удзел і наш Валянцін Семянюк з Райкоў, не толькі добры гаспадар, але і добры карэспандэнт „Нівы". У яго намалоты пшаніцы да трыццаці цэнтнераў з гектара, а бульбы накопвае ён да трохсот цэнтнераў.

Былі і дажынкі.

Земляробы, гаспадары нашы працавітыя, кормяць народ хлебам, за што не грэх і рукі ім цалаваць! Як цалавалі калісьці крышынку хлеба, што незнарокам упала на падлогу. Перапрашальна цалавалі. Іван Мусько з Гацькоў здаў семдзесят дзевяць тон збожжа, адзін ён. Па пяцьдзесят тон здалі Уладзімір Міхальчук з Кожына, Збігнеў Бардадзін з Кнаразоў, Яўген Нявінскі з Бельска (і ў горадзе ёсць гаспадары!).

Старасціхай дажынак была Крыстына Сабатынская з Ляўкоў. У яе гаспадарка з дзевяці гектараў. Яна за 1986 год здала збожжа, мяса і ўсяго іншага з сваёй гаспадаркі на суму амаль дзевяцісот тысяч злотых. Адзін гектар даў ёй амаль сто дваццаць тысяч зл., а ўмалоту — каля трыццаці васьмі цэнтнераў. Старастам быў Станіслаў Радзіцкі, таксама вядомы працаўнік, лаўрэат трэцяга месца ў чацвертым міжнародным конкурсе ратаёў у мінулым годзе, арганізаваным у рамках РВПГ. Гэта не жарты, здабыць такое высокае месца аж у такім конкурсе!

Было дванаццаць вянкоў, усе прыгожыя, але найпрыгожы — беларускі з Кнарыдаў. Былі і конкурсы — конкурс малацьбы цэпам (дзе яны і вынайшлі іх яшчэ?), конкурс вязання пярэвяслаў, і іншыя, як, напрыклад, убіванне цвікоў у дошку, у якім прымалі ўдзел адны жанчыны, бойкія такія! Быў турнір сучаснага танца, у якім выступіў — увага! — і наш Валянцін Семянюк, зграбна танцуючы з 82-гадовай Ганнаю Амбрашкевіч з Ляўкоў. Мяне найбольш зацікавілі жніўныя прыспеўкі, дзякуючы якім адразу запанавала на дажынках беларуская атмасфера. Спявалі з Аўгустова, Ляўкоў, Кнаразоў; з Пілікаў выйшлі спяваць Рая Врублеўская, Ліда Сідорская, Настасія Сідорская, гэта значыць: маці, дачка і цёшча. Спявачка з Парцава праспявала песню „Аб касарах" на мелодыю песні „Беласточчына". З Райска пачулі мы тыповыя прыспеўкі, не толькі жніўныя. Потым выступілі вядомыя „Бярозкі" з Кнарыдаў, ну і трохі польскіх спевакоў.

Хоць дождж ішоў і дзьмула холадам, народ не разыходзіўся.

Андрэй Гаўрылюк

ПРЫСУТНАСЦЬ

студэнцкая старонка

Стаяла гарачыня. Распаленае паветра хвалявалася над буйнымі нівамі, якіх не кранаў нават найлягчэйшы вецярок. Сонца ўзнеслася ўжо высока і неміласэрна залівала ўсё наваколле яркім святлом. Усё, здавалася, застыла ў знямозе. Адчувалася толькі падобнае на стогн дыханне зямлі.

На пясчаной дарозе, якая спускалася з горкі, паказалася нейкая постаць. Гэта быў наш сябра, студэнт Толік Жаба на апошняй мадэлі веласіпеда „Украіна“. На раме перад ім сядзеў ягоны малодшы брат, трэцякласнік Валодзька. Студэнт Жаба з напружаннем круціў педалямі, і веласіпед з цяжкасцю пасоўваўся па сыпкім пяску. На чырвоным ад сонца і натугі твары студэнта Жабы выступілі кроплі поту, але душа яго спявала — вось урэшце, карыстаючыся святой нядзелькай, удалося вырвацца яму з дому, адлучыцца ад нялёгкіх хатніх абавязкаў і едзе ён цяпер на сустрэчу з сябрамі.

Летнія канікулы гэта для беларускага студэнта — цяжкі час. Ён прымушаны пакінуць натуральны для яго натуры ход жыцця, у якім напружаная інтэлектуальная праца пераплятаецца з салодкай, ды як жа неабходнай для поўнага духоўнага развіцця бяздзейнасцю, і прыняць на свае, худыя найчасцей, плечы ўвесь груз цяжкой сялянскай працы, ад якой няма супакою ні ўдзень, ні ўначы. „Цела ные, душа вые!“ — як пісаў адзін з нашых вядомых літаратараў.

Бытавы абразок з жыцця студэнтаў

Але і ў самай вялікай цемры бліскаюць святлейшыя праменьчыкі. Вось і сёння: паспаў сабе Толік даволі, памыўся, апрануўся неяк прыстойней і прэ цяпер са свайго роднага пасёлка да бельскае шашы, а адтуль панясе ўжо яго далей аўтобус. Брацік пакоціць веласіпедам назад дахаты, а студэнт Жаба паплыве ў бязмежную даль у пошуках духоўнай і цялеснай асалоды.

На ясным твары Жабы блукаецца ад радаснай думкі ўсмешка. Ён бачыць вачыма ўяўлення вясёлыя мурылы сваіх сяброў, у галаве яго нараджаюцца праекты новых пацех, у вушах звіняць вясёлыя гукі песень, а ўсё цела ахоплівае жудкаваты дрыжок на ўспамін аднае прыгажуні-гімназісткі. І хаця пакутуе ён ад спёкі, а дарожны пыл дзіка дзярэ за горла, ды перспектыва хуткага ажыццяўлення мараў паддае сілаў у цяжкім змаганні з прыродай і тэхнікай.

Трэцякласнік Валодзька знаходзіцца ў не горшым душэўным стане. Далёкая экскурсія з амаль дарослым братам робіць гэты дзень сапраўдным святам і, хаця, як гаворыць баба Жабы, „для такога бздзіэля, штодня нэдіэля“, дык сэрца дзіцяці залівае нявыказаная радасць. Левай рукой ён моцна прытрымліваецца руля, а палец правай запусціў у нос і ўстрывожаным, але шчаслівым позіркам сочыць за прыгажосцю белага свету.

(Працяг на стар. 4)

У адказ на ліст Міраслава Чэха рэдакцыя „Прысутнасці“ паведамляе, што:

1. Не можа згадзіцца з тэзісам, быццам бы ў спазненні выхаду шостага нумара „Сустрэч“ не адыгралі ніякай ролі „вонкавыя абставіны“. Як тады тлумачыць факт, што нумар, які быў падрыхтаваны ў студзені 1987 г., убачыў свет толькі ў чэрвені гэтага года?! Пяць месяцаў было страчана на спробы атрымаць згоду на друк ва Управе па справах кантролю выдавецтваў і спектакляў, а прычынай такой доўгай працэдуры было якраз невыкананне сваіх абавязкаў Выдавецкай радай ЗПС. Тое, ці непарадак і нядбаласць у працы гэтай арганізацыі з'яўляецца традыцыяй, ці ігнаранцыяй у адносінах да нас, ужо другая праблема.

2. Перапрашае сяброў украінцаў за лішне можа паспешлівае і не зусім прадуманае слова „інтрыгі“. У нашым адчуцці сяброўская рэдакцыя ў пэўным моманце захацела выдаць свой часопіс хутчэй і пакарысталася перавагай, якую давала ёй рэпрэзентаванне ўсіх нацыянальных меншасцей у Радзе культуры ЗПС. Ну што ж, разумеем, што свая кашуля целу бліжэйшая і цяжка тут кагосьці абвінавачваць у тым, што дбае перш за ўсё пра свае інтарэсы.

Рэдакцыйная калегія: Я. Вапа, М. Ваўранюк, Ю. Ляшчынскі, В. Сельвесюк і Л. Тарасэвіч.

КАМОЦКІ І СОКАЛАЎ

Яшчэ нясмела, як бы вобмацкам, ставіць свае першыя крокі беларуская аўтарская песня. Хачу затрымацца сёння на двух маладых выканаўцах яе, маючы на ўвазе Алеся Камоцкага і Сяргея Сокалава (Сяржук). І адзін і другі самі сабе акампаніруюць на гітары.

Песні Камоцкага — лірычныя балады, спакойныя, рэфлексійныя. Сокалаў жа — даволі імпульсіўны, поўны экспансіўнасці, яго спяванне выклікае напружанасць душы, не дазваляе заставацца збоч.

Слухаючы спяванне Камоцкага, хочаш-не-хочаш параўноўваеш яго з песнямі Данчыка на першай кружэлцы. Але, паглыбіўшыся, відаць, што гэта зусім не тое. Меладыйнасцю і свайго роду крыштальнасцю выканання Камоцкі стварае непаўторны настрой прасторы, глыбіні, сваяцтва адначасна.

Я звандраваны, на зорным лячу самалёце,
Бачу, Радзіма, прасторы, багацце твае...

Адчуванне часу робіцца чамусьці недасягальным, няспынным, думка міжвольна адлятае ў свет мараў, абсурду ў нейкай ступені, у свет шмат лепшы, чымсьці гэты, на якім мы жывем. Камоцкі вядзе свайго слухача кудысьці **т у д ы**, дзе цалкам магчыма выказваць усе свае пачуцці. Ганіцьба дабра са злом, уперагонкі як быццам, і трывога за заўтра і яшчэ большая перад гэтым „заўтра“.

Страх, што мары кахання безупынна ляцяць,
Красаванне кветак жывое застанецца на месцы любові...

Песня верыць у лепшае, але, разам з тым, напоўнена яна і сумам, бліжэй не названым жалем, тугою і летуценнямі.

На роднай зямельцы ўсе мы не госці,
Усе мы чыесьці, усе мы кагосьці...

Пра песні другога барда, Сяргея Сокалава, шмат каму з нас даводзілася ўжо чуць. Спяваюць іх на нашых студэнцкіх вечарынах і паходах па Беласточчыне. У іх ужо не лірычнае ўяўленне, але проста адлюстраванне канкрэтных падзей, рэчаіснасці. У ягоным спяванні можна вылучыць два напрамкі, а менавіта песні на гістарычныя тэмы і на сучасныя. Якраз тыя сучасныя лічу слабейшымі. Яны чамусьці не пераконваюць, калі слухаеш іх. Затое яго гістарычныя песні можна аднесці ў жанр пратэст-сонгаў. Слухаючы іх, ты проста абавязаны заняць пазіцыю. Яны выклікаюць пачуцці гонару, уваскрашаюць слаўнае мінулае Беларусі, складаюць вобраз яе велічы. Гэта: „Песня пра Вільню“, „Маналог паўстанскага каня“, „Хвацкія малойцы“, „Песня пра Грунвальд“. Знаходзім песні-пратэсты, песні-клічы з большай задуменнасцю над самім сабою і над лёсам нацыі, Бацькаўшчыны („Крыніцы“, „Маналог Францішка Багушэвіча“, „Прыстанкі“).

Сокалаў заканчвае песню „Маналог Ф. Багушэвіча“ пытаннем самога Багушэвіча з прадмовы да ягонай „Дудкі беларускай“: „...можа хтось з вас спытае, дзе ж цяпер Беларусь?...“ — не даючы ўжо адказу. Гэта важнае, змястоўнае пытанне, якое выклікае асацыяцыі далёка не адназначныя.

Сокалаў трохі нагадвае мне вядомага некалі польскага барда пачатку васьмідзесятых гадоў, менавіта Яцка Качмарскага. Але пакіньма параўноўваць, гэта рызыкоўны і часта бяссэнсавы занятак.

У песні „Прыстанкі“ Сяргей Сокалаў спявае:

За спіною прыстанкі і бразгат дзвярэй у каморах,
Мацюгі канваіраў і нары адны на траіх,
А наперадзе спяць незнаёмыя пушчы і горы
У заснежаных кедравых футрах сваіх.

Я валюся ў снег і ляжу ў халодным сумёце,
Паднявольным не быў і памерці такім не хачу.
Лепш ад кулі сканаць, знерухомець на лагерным дроце,
Лепш аддаць сваё цела на здзек крумкачу.

Пахавальнаю песняй завея ахутвае плечы,
Вартавыя на вышках пра цёплае мараць жытло.
І кашуля — на дрот, і адчайны скачок у цямрэчу,
Мой скачок у цямрэчу сягоння — скачок у святло.

Дык ратуйце ж мяне, здратаваныя катаргай ногі,
Замятай, завіруха, гарачы скрываўлены след.
Тут чужая зямля, тут чужыя навокал парогі,
Тут нямее надзея, сказаў бы напэўна паэт.

Толькі мы не паэты. „Варожаю чорнаю зграяй“
Ахрысціў нас чужынец і з пальцамі вырваў пяро.
Беларусь наша Маці, ты чуеш, як мы дагараем?...
І зігціць наша кроў на варожых руках, як таўро.

Не спыняйцеся, людзі, зірніце на вашыя рукі,
На далоні суседзяў, знаёмых, сяброў і гасцей.
Што ж спыніліся вы, мае родныя дзеці і ўнукі?
Што ж спыніліся вы? Ну, вядома, спыніцца прасцей...

Брэх сабак за спіной... Хто ўратуе і хто абароніць?
Друк кедровы ды глыз, ды надзея жывых.
Дык не знішчаць пагоняй таго, хто жыве пад Пагоняй,
Хто нясе яе ў сэрцы, параненым сэрцы сваім.

Юрка Ляшчынскі

(Працяг са стар. 1)

крэмзалі, надумалі аўтарскіх сустрэч, вечарынаў, нават беларускі фэст меўся быць у нашым ваколлі. І што? І нічога! Як было, так і засталося.

Старшыня нашага гуртка пададу у адстаўку. Сказаў: адчапіцеся! І год за годам мінаюць, а новага старшыню не выбіраюць. Добра і без яго. Ціха, спакойна. Ніхто і нічога не хоча. Поўная раскоша. Гурток існуе, і даволі. Вядома, у папяровым свеце існуе ён.

Так што, паважаны Сідарук, не надта што ёсць і развальваць у нас. Бо, каб што разваліць, трэба, каб нешта было. Лагічна, не? А мы наракаем на Івана Кірызюка, які развальвае тое, чаго няма. А таму нічога няма, што самі мы хочам, каб нічога не было. Кажуць людзі: рыба пачынае псавацца ад галавы. Можа і ў нашай справе так яно выглядае?... Бо сітуацыя цяпер такая: няхай прыехаў бы да нас усё роўна хто: ці з Украінскага таварыства, ці з Літоўскага таварыства, ці нават з Яўрэйскага — напэўна арганізаваў бы тут свой гурток! Як піць даць, арганізаваў бы! А калі б яшчэ і паабяцаў нешта цікавае, найлепей „залатыя горы“, дык новы гурток быў бы, як звон: стойкі і згуртаваны. Не вялікая гэта штука арганізаваць нейкі гурток. Важнае што іншае: чым чалавек дыхае, чым жыве і за што перажывае ён, кім сябе адчувае. Кожны можа што захоча сказаць, але мы тут у сябе ведаем, хто мы. Ведаем, што мы — беларусы! Ад прадзедаў беларусамі мы на зямлі сваёй старажытнай.

І чаго ж тады здзіўляцца Кірызюковай дзейнасці? Кажуць, робіць ён цяпер ва Украінскім таварыстве, дык і выконвае свае службовыя абавязкі. А хлопец ён не нудны, з агеньчыкам. Хоча ён нешта пакінуць пасля сябе? У нашым Беларускім грамадска-культурным таварыстве варункаў ён для сябе не знайшоў. Пісаў ён, пісаў, у „Ніве“ друкаваўся, і гэта ўсё, што дадзена яму. А ён жа і паэт яшчэ, але зборнічка з яго вершамі не выдалі яму ў БГКТ. І не выдалі б, пэўна. А Украінскае таварыства выдала яму зборнічак з яго вершамі, і то як хутка! І з пашанаю. І мне адзін экземпляр зборнічка свайго прыслаў ён на памяць, не забыўся пра сябра. Культурна ўчыніў. Перасылаю яму я з гэтага месца сардэчную падзяку за кніжыцу! Ведаю: ён чытае „Ніву“. Ён надалей чытае яе, не пакідае. Шкада толькі, што кніжыца Кірызюка Івана не на нашай мове беларускай.

Усяляк у жыцці бывае.

Грыша Мароз

Добрае чуваць далёка, а благое яшчэ далей.

*

За манocc свет пройдзеш, да назад не вернешся.

*

Які госць, такое і частаванне.

Свойскія малюнкі

Беласток, Пяскі. Мал. Уладзіслава Петрука.

(Працяг са стар. 3)

Да шашы засталося ўжо не болей трохсот метраў, калі раптам з-за павароту паказаўся сілуэт аўтобуса. Пырхаючы клубамі смуроднага дыму, машына набліжалася да прыпынка, што каля мосціка. Часу было мала. У адзін момант перад вачыма Жабы як жывыя мільганулі сяброўскія хары, радочкам прабеглі бутэліцы халоднага піўца, а ўсё гэта прышьміла яркая постаць прыгажуні-гімназісткі.

Часу было мала. Рашаць трэба было неадкладна. Жаба вырашыў! Трэцякласнік Валодзька не паспеў нават дастаць з носа палец, як ужо ляжаў на свежай пожні, перанесены туды сілай надзвычай моцнага штуршка. „Украіна“, 6-ая мадэль, аж застагнала, і, быццам бы разумеючы драматычнасць абставін, рванула наўздагон харляваму аўтобусу.

— Хутчэй, хутчэй! — шапталі налітыя пшанічныя каласы, нахіляючыся да дарогі.

— Хутчэй, хутчэй! — шчабяталі пад самым небам жаваранкі.

— Бяжы, бяжы! — шуршэў пясок пад коламі.

Паспелі! Жаба энергічна прытармазіў. Кінуў веласіпед у прыдарожны роў і адным скокам апынуўся ў аўтобусе.

— Ббб... Бельск-Падляшскі, — выхаркаў астаткам сіл.

— Дваццацьцця осем злотых, — спакойны голас шафёра вярнуў яго ў рэчаіснасць.

Не лічачы, Жаба кінуў рэшту ў кішэнь (шафёр, зразумела, ашукаў яго на дзесяць злотых) і пачаў прапіхацца ў канец аўтобуса. У думках ён ужо прыводзіў да граху гімназістку-прыгажуню, калі раптам... неба зацягнула цёмнымі хмарамі, падняўся вецер, уздымаючы клубы пылу і... Жаба ўбачыў, як дзядзька, які толькі што вылез з аўтобуса, бярэ ляжачую ў рове „Украіну“, сядае на яе быццам бы яна была яго ўласнасцю, і едзе! У той жа час рушыў і аўтобус. Жаба кідаецца ў вакно, але зрабіць ужо нічога немагчыма. Бліжка, зусім бліжка бачыць ён твар дзядзькі, на якім цвіце подлая д'ябальская ўсмешка.

— Злодзей! Бандыт! — завыў Жаба ў нямым жаху. Ахапіў яго дзікі гнеў, але быў ён бяссільны. Як за імглой, праз брудную шыбу ён бачыў дзядзьку, які спакойна круціў педалямі „Украіны“. Крокаў сорак за ім, адстаючы ўсё больш і больш, гнаўся трэцякласнік Валодзька, размазваючы на твары слёзы і шпурляючы што якісь час у дзядзьку каменьчыкамі, якія жаласна браскаталі па коалах. А аўтобус набіраў ужо хуткасці і адносіў нашага героя ў супрацьлеглы бок. Цераз хвіліну і браток і дзядзька зліліся ў адну плямку, якая праз момант і зусім прапала за паваротам дарогі. Ідзе жыццё!

Напісаў **Ян Іванюк**

ПАРНАСІК
чытальніцкая літсуполка на негарантаваных палях

САЛАВЕЙ

На беразе ля вярбы
Спявае салавей.
Зварухнуў увесь лес.
Дзяцел выглянуў з дупла,
Загутарылі птушкі
На ўзлеску,
Свет ажыў...
Салаўіны голас
Чуваць у дуброве...

МАЛАНКА

Загрымеў гром,
Пакацілася рэха,
Па небе пайшла
Чорная хмара.
Пасля чорнай хмары
Праляцела маланка,
Лінуў дождж...
Па нівах, па рэчцы, па лесе.
Нарастае
Духмянае паветра!

ЗАГОНЫ

Па загонах серпік
Жаў матчынымі рукамі
Жыта.
А колькі тых зярнятак жыта
Змалолі ў жорнах
Маміны рукі,
Пяклі буханкі хлеба
Такія цёплыя, духмяныя!..
Матчынымі рукамі
Падаваўся хлеб на стол.

Валянціна Дзенісюк

САБАКІ НА „МАЗУРАХ“

На гайнаўскіх „Мазурах“ будуюць блокі, нават даволі спраўна. І, як на кожнай будове, ёсць і тут сторож. Добра, што ёсць сторож. Але кепска, што гэты сторож абзавёўся цэлым ган'ём сабак без увязі! Сабакі кідаюцца на людзей, якія ўжо пачынаюць жыць у скончаных блоках на тых „Мазурах“. Адзін мужчына абараніўся ад сабак толькі таму, што быў ён у гумовых ботах. Нейкая жанчына адмахвалася ад брахуноў сумачкай, мой ты Бог! А што будзе, калі дзіця якое пападзецца на сабачыя вочы? Загрызуць!

Калі гэтаму сторожу бракуе розуму, то можа міліцыя асвеціць яго?

Асот

ГУТАРКІ Ў ДАРОЗЕ

ЧЭРАПЫ Ў ШУДЗЯЛАВЕ

Слаўка Пратасевіч з Крынак так мне сказаў на тым тыдні:

— Слухай, у Шудзялаве будуюць новую школу, але ці ты чуў, што рабочыя знаходзілі, капаючы фундаменты? — чэрапы! Ага, чэрапы людзей. І аздобы ўсялякія пры іх, такія бронзавыя... Чэрапаў не бралі дахаты, але аздобіны некаторыя пабралі, во, адну накшталт падвойнага ці патройнага ромба, адзін над адным усё меншы. Дзіўныя аздобы. Мне, чуеш, падумалася, што даўней на месцы, дзе цяпер паставілі той будынак школе, мусіў быць могільнік, хто ведае, а ці не старажытны які... А гэта ж, можа быць, наша гісторыя? Напішы ў „Ніву“ пра гэта, каб беластоцкі музей пацікавіўся знаходкамі, няхай прыедзе ў Шудзялава — яно бліжка Крынак — добры гісторык і паглядзіць, што начаўплі будаўнікі. Майстры ў нас, сам ведаеш, якія: цемната, не дадумаліся, каб пазваніць у музей. Крынкі вельмі старажытныя, але і Шудзялава, відаць, таксама, бо ж гэта тая самая ваколіца, у якой ужо ад тысячы год народ жыве, яшчэ ад часоў Полацкай Зямлі і Русі Кіеўскай. Вось жа ў пяці кіламетрах ад таго Шудзялава, на ўскраі Кньшэвічаў, адкрылі нядаўна, і то дзякуючы „Ніве“ якраз, сярэднявяковы могільнік, і ў Гаркавічах, пра якія нават здогад ёсць, што гарадзішча там было. У нашай зямлі багата гістарычных рэчаў ляжыць, якія часта знішчаем па сваёй несвядомасці. Мала хто дадумваецца, што нашы продкі жылі тут тысячу і больш гадоў назад, а ўсё глядзім так, як бы свет у староні нашым пачаўся пры паншчыне, не даўжэй. Чаму мы так бліжка глядзім? Нам трэба азірацца на вякі многія і тысячагоддзі, бо ў іх пачынаецца наш сённяшні дзень, адтуль наша мова і наш лёс, і ўсё тое, што называем характарам тутэйшага народу. Усяму свая прычына.

(С.Я.)

Кааператыўныя банкі, якія існуюць у кожнай гміне, створаны, каб дапамагаць сялянам. Адміністрацыйна падлягаюць яны Ваяводскаму аддзелу банка прадуктовай гаспадаркі ў Беластоку. Аб ролі, якую яны адыгрываюць у жыцці вёскі, паінфармаваў нас дырэктар Банка прадуктовай гаспадаркі тав. Юзэф Стэльмашынскі.

Кааператыўныя банкі Беласточчыны ў мінулым годзе пазычылі сялянам 3740,4 млн. зл., а за першае паўгоддзе 1987 года — 2400 млн. зл.

Найбольш грашовых выплат прыпадае на групу пазык гаспадарча-інвестыцыйных, звязаных з сельскагаспадарчай вытворчасцю. І так, у 1986 годзе дасягнулі яны сумы 2837572 тыс. зл., а за 6 месяцаў бягучага года — 4900 млн. зл.

Гэтыя сухія цыфры сведчаць аб тым, што сялянам кааператыўныя банкі дапамагаюць не толькі купляць сельскагаспадарчую тэхніку, але таксама дапамагаюць будаваць гаспадарчыя будынкі, праводзіць іх рамонты, а нават будаваць уласныя дамы, з усімі выгодамі.

На пабудову і рамонт жылых памяшканняў кааператыўныя банкі ў мінулым годзе выплацілі людзям 475127 тыс. зл., а да канца чэрвеня 1987 года — 241637 тыс. зл.

Другою важнай пазыкавай дзялянкай дапамогі кааператыўных банкаў з'яўляецца рамяство, прыватны гандаль і паслугі. У мінулым годзе рамяство, прыватны гандаль і паслугі атрымалі пазык на суму 211990 тыс. зл., а за мінулае паўгоддзе — 98418 тыс. зл. Пазыкі задаволілі як інвестыцыйныя патрэбы, так і патрэбы, звязаныя з бягучай прадукцыяй.

І яшчэ коратка аб адной важнай дзялянцы дзейнасці кааператыўных банкаў. Датычыць яна прыдзелу пазык на ратальныя пакупкі. У мінулым годзе склала яна суму 81366 тыс. зл., а да канца чэрвеня бягучага года — 44561 тыс. зл.

Мінулы 1986 год даў добрыя вынікі кааператыўным банкам у галіне продажу дзяржаўнага фонду зямлі індывідуальным гаспадарам. Гадавы план продажу прадбачваў 1540 га. Быў ён перавыкананы на 150,4 га. У Бельску-Падляшскім, Заблудаве, Орлі, Чыжах, Гайнаўцы, Гарадку, Саколцы, Кузніцы-Беластоцкай, Дуброве-Беластоцкай, Суражы, Сямяцічах і Турослі-Касцельнай банкі прадалі ў мінулым годзе больш як па 30 га зямельных угоддзяў.

Кааператыўныя банкі даюць таксама пазыкі на куплю зямлі ў прыватным абароце сельскагаспадарчых нерухомасцяў. У мінулым годзе банкі нашага ваяводства пазычылі 88,8 млн. зл., прададзена і куплена было 582 га зямельных угоддзяў, а ў бягучым годзе лік гэты падвоіўся: прададзена і куплена за першае паўгоддзе 1248 га зямлі.

Як відаць з вышэй прадстаўленых фактаў, кааператыўныя банкі, як добры і заможны дзядзька, пазычаюць людзям высокія сумы грошай. Можа паявіцца пытанне: а як людзі аддаюць назад пазычаныя грошы, бо ўсім жа вядома, што лягчэй браць грошы, цяжэй іх аддаваць?! Аднак з гэтай справай не так дрэнна. Гадавы план сплаты пазык у маштабе ваяводства выкананы быў за 1986 год у 110,8. Вядома, гэтаму спрыяла ў значнай меры дырэкцыя Банка прадуктовай гаспадаркі ў Беластоку, якая абавязвае сваіх працаўнікоў сачыць за выкананнем пазычаючымі людзьмі прынятых на сябе абавязкаў тэрміновай сплаты пазыкі.

Трэба асабліва падкрэсліць яшчэ адзін факт, а менавіта, што кааператыўныя банкі выконваюць вялікую і працаёмкую работу, звязаную з выплатай грошай сялянам за прададзеную дзяржаве сельскагаспадарчую вытворчасць і ў тым ліку штомесяц за малако.

Кааператыўныя банкі вядуць таксама справу ашчаднасцей на банкавых кніжках і ашчадна-разлікавых рахунках, на якіх знаходзіцца амаль 10 мільярдаў зл., а таксама вядуць кніжкі, прэміраваныя трактарамі „Урсус Ц-353". У мінулым годзе было выйграна 5 трактараў, а ў бягучым годзе — 3.

Спомненыя ўстановы шырока прапагандуюць кніжкі сістэматычнай ашчаднасці на жыллёвае будаўніцтва. Напрыклад, за 10 год такой ашчаднасці атрымоўвае чалавек ад уложанай сумы 15% прэміі. Пры гэтым, што вельмі важнае, — разам з падаражэннем будаўнічых матэрыялаў адпаведна ўзрастае і спомненая прэмія.

Гэта новая форма яшчэ не распрапагандавана і таму пакуль што такіх ашчадных кніжак налічваецца каля 2 тысяч. А варта ўзяцца за такую сістэматычную ашчаднасць на будову дамоў, асабліва малодшаму пакаленню і тым, якія хочуць у будучыні сваім дзецям дапамагчы ў будове ўласных кватэр.

Міхась Хмялеўскі

НАМ АДКАЗВАЮЦЬ

W odpowiedzi na pismo z dnia 12 sierpnia 1987 roku dotyczące artykułu Michała Chmielewskiego „Ulgi są konieczne" wyjaśniam, że problematyka dotycząca warunków gospodarowania przez rolników w rejonie wschodnim województwa białostockiego jest znana miejscowym władzom i na przestrzeni ostatnich lat była przedmiotem wnikliwych analiz, w wyniku których podejmowano działania zmierzające do poprawy istniejącego stanu, a między innymi:

— powszechnie stosowano 50% obniżki ceny sprzedażnej gruntów i umożliwiano korzystanie z obniżek indywidualnych,

— przydzielano poszukiwane maszyny rolnicze z puli rezerwowej wojewody przeznaczonej dla nabywców gruntów,

— przydzielano reglamentowane materiały budowlane oraz stosowano inne formy pomocy.

Preferencje, o których mowa nie przynoszą oczekiwanych rezultatów, bowiem zainteresowanie nabywaniem ziemi przez rolników indywidualnych w rejonie wschodnim województwa jest stosunkowo niewielkie.

W istniejącej sytuacji jako jedynie skuteczny i perspektywicznie trwały sposób zagospodarowania ziemi „niechcianej" w wymienionym rejonie, przyjęto sektor uspołeczniony w tym głównie przez istniejące i nowo tworzone państwowe gospodarstwa rolne.

Zapewniając priorytet sprzedaży gruntów rolnikom indywidualnym, Wojewódzka Rada Narodowa w Białymstoku w dniu 27 lutego 1986 r. akceptowała kierunki gospodarki ziemią do 1990 roku, występując jednocześnie do Przewodniczącego Rady Państwa o udzielenie pomocy w rozwiązaniu narastającego problemu zagospodarowania ziemi, który wykracza poza realne możliwości województwa.

By uwzględnić występujące trudności, zachodzi potrzeba udzielenia pomocy organizacyjnej i wsparcia ze strony Państwa w formie przyjęcia następujących rozwiązań prawnych i organizacyjnych:

— wprowadzenie nisko oprocentowanego kredytu o stopie procentowej 2—3% w skali rocznej z okresem karencji na 10 lat i terminem spłaty do 50 lat. Kredyt ten jako celowy powinien być ponoszony ze środków rzeczowych na budownictwo i wyposażenie gospodarstw w maszyny rolnicze oraz środki trwałe,

— zastosowanie ulg w spłatach za melioracje i zaopatrzenie w wodę w wysokości 50% rocznej opłaty rolnikom posiadającym co najmniej 5 ha,

— umożliwienie rencistom użytkowania gruntów PFZ, bez obciążeń z tytułu użytkowania w sytuacji, gdy brak jest na te grunty innych użytkowników,

— wprowadzenie daleko idących ułatwień jednostkom obsługującym rolnictwo poprzez wydłużenie spłat kredytu z 3 do 6 lat oraz obniżenie stopy procentowej o 50%,

— zapewnienie dodatkowych przydziałów ciągników, maszyn towarzyszących, materiałów budowlanych oraz reglamentowanych środków produkcji w celu wywołania zainteresowania ziemią i aktywizacji środowiska,

— stworzenie dogodniejszego systemu ekonomicznego dla PGR z tytułu trudnych warunków gospodarowania i niedoinwestowania na gruntach zwłaszcza jakościowo słabych, co dotyczy jednostek nowo utworzonych w latach 1975—1985 w Bielsku Podlaskim, Krynkach, Kleszczelach, Kuźnicy, Sokółce i Wasilkowie. Umożliwi to uzyskanie przez te jednostki poziomu organizacyjnego, który pozwoli na pełne wykorzystanie potencjału produkcyjnego ziemi oraz przejmowanie do zagospodarowania nowych gruntów PFZ,

— zapewnienie z budżetu centralnego środków niezbędnych do powołania w bieżącym pięcioleciu nowych przedsiębiorstw gospodarki rolnej w rejonie Gródka, Milejczyc, Nurca Stacji oraz Mielnika,

— zapewnienie rolniczym spółdzielniom produkcyjnym środków na budownictwo mieszkaniowe lub zapewnienie na ten cel niskoprocentowego kredytu, celem stworzenia warunków do zagospodarowania wypadającej z produkcji ziemi w rejonie działania RSP,

— zwolnienie młodych rolników — nabywców gospodarstw rolnych oraz przejmujących gospodarstwa następców od podatku rolniczego na okres 10-ciu lat,

— wprowadzenie skutecznych instrumentów ekonomicznych zapewniających opłacalność produkcji na glebach lekkich w oparciu o rzetelną analizę uzyskiwanych efektów i kosztów produkcji na glebach klasy V i VI oraz zaliczenia woj. białostockiego w całości do IV okręgu podatkowego.

Jak wynika z uzyskanej informacji Dyrektora Gabinetu Przewodniczącego Rady Państwa (pismo z dnia 12 grudnia 1986 r.) w sprawie zagospodarowania gruntów we wschodniej części województwa, podjęte zostały kompleksowe działania, które od razu nie rozwiążą problemu lecz wpłyną poważnie na jego złagodzenie.

Potrzebę preferencyjnego traktowania rolnictwa na białostockiej „ścianie wschodniej" władze województwa sygnalizują na szczebel centralny od szeregu lat. Obecnie — jak należy sądzić — starania te odniosą przynajmniej częściowy skutek.

O podjętych decyzjach Urząd Wojewódzki powiadomi redakcję.

Rzecznik Prasowy
Wojewody Białostockiego
mgr Grzegorz Rykowski

АШУКОЎВАЕ І НЕ БАІЦЦА

У нас цяпер так, што не можна плаціць майстру наперад: заплаціш, тады наракай сам на сябе, бо майстар грошы ўзяць — возьме, але работы табе за іх ужо не зробіць. Я раней не верыў, калі хто гаварыў мне пра такое, аж пакуль сам не пераканаўся. Трэба было паставіць помнік на магіле маці і я, дубіцкая наіўнота, знайшоў майстра ў суседняй вёсцы (такі заказ даходзіў тады да сямідзесяці тысяч злотых). Пачуў я ад яго абяцанку, што да Праваднoе нядзелі помнік будзе гатовы; дамаўляліся мы ўвосень. Я меўся змураваць фундамент пад помнік, так і зрабіў у пачатку вясны, калі прымаразь адлягла. І майстар прывёз гатовы ўжо помнік, і я давай яму дапамагаць ставіць яго на магіле. Але, бачу я, шмат-чаго яшчэ бракуе гэтаму помніку, і кажу майстру; чаму ўсяго няма? Не было таблічкі з надпісам, не было элементаў абгародкі, словам: помнік не зусім у цэласці. А ён мне адказвае, што ўсе тыя „кавалкі" ён парабіў, але не прывёз, бо... свежыя яны, мацуюцца, як і трэба, калі што з бетону робіш... Я паверыў, бо я не люблю не верыць чалавеку.

Майстар зрабіў, што мог, і стаіць перада мною чакаючы платы. І калі згледзеў, што я вагаюся, дадаў: „Ну, будзе, усё будзе зроблена". І я, як добры дурань, даў яму ўсе грошы, значыць: тыя семдзесят тысяч. Ён, відаць, не спадзяваўся таго, бо нават усміхнуўся і прасакатаў неяк жвава, што напэўна паробіць недаробленае. І столькі я яго і бачыў пасля. Спрабаваў я потым дабівацца свайго, але дзе там! — і не пытай пра рэшту.

Іншы раз думаю: чаму ёсць такія людзі, і як могуць жыць яны сярод нас? Жывуць яны махлярскай мудрасцю: „На мой век дурняў стане". Але як так жыць, я ўсё не разумею. Гэта ж нейкая быдлячасць у чалавеку, бандыцтва.

М. Панфілюк

БУДУЧЫНЯ ДЛЯ „БУДУЧЫНІ"

Калі ў 1984 годзе пачаў ПБРОЛ будову ў Бельску новых будынкаў на пляцы інваліднай арцелі „Будучыня", у радах новых будынкаў меліся быць усякія паслуговыя салоны, склады, установы, а таксама аддзел рэабілітацыі для цяжка хворых інвалідаў. Як бачу, не вельмі рэальнае ўсё гэта, у бягучым годзе нічога не будзе закончана, хоць меліся закончыць у месяцы снежні. А ўжо сорак сем асоб напісала просьбы, каб прыняць іх на работу ў гэтых будучых установах. У іх павінны працаваць найбольш пакрыўджаныя лёсам інваліды, і такія, што толькі на возіках могуць перасоўвацца. Цяпер і сярод маладых людзей шмат інвалідаў.

Тут вялікая просьба да палітычна-адміністрацыйных улад нашага бельскага горада, каб дапамаглі падтрымаць адпаведныя тэмпы гэтай будовы, якая мае вялікае значэнне для будучыні „Будучыні".

Андрэй Гаўрылюк

БЕЛАРУСІКІ

Barszczewski Aleksander, Janka Bryl. *Literatura na Świecie* 1971, nr 7, s. 218—219.

Barszczewski Aleksander, Janka Kupała. *Konstrasty* 1972, nr 6, s. 22—23.

Barszczewski Aleksander, Historia literatury białoruskiej, cz. 1, Folklor. Warszawa UW, 1976

Barszczewski Aleksander, Janka Kupała — poeta więzi polsko-białoruskiej. *Przegląd Humanistyczny* 1984, nr 9/10, s. 1—23.

Barszczewski Aleksander, W poszukiwaniu autentyzmu. (Współczesna literatura białoruska). *Literatura na Świecie* 1982, nr 11, s. 13—23, il.

Bartkiewicz Wiesława, K woprosu o kompozicyi powiestiej Wasilija Bykowa 70-je gody. *Prace Humanistyczne. Towarzystwo Naukowe w Rzeszowszczyźnie Wydział Nauk Humanistycznych i Społecznych*, Seria I, 1979, nr 15, s. 7—17.

Bazela Elżbieta, Stochel Elżbieta, Wiśniewska Elżbieta, Rossica, ukrainica, białorutenica na łamach „Wiadomości Literackich", Bibliografia. *Studia polono-slavica-orientalia. Acta Litteraria* 1976, t. 3, s. 131—173.

Beaucournu Jean-Claude, Arzamasow Iwan, Présence en Biélorussie de Polyplax hannswrangeli Eichler, 1952 (Insecta Anoplura). Caractérs différntiels de ce pou avec les espéces affines de Polyplax parasitant les Campagnols de Polygeners Clethrionomys et Microtus dans la region palearctique. *Acta Parasitologia Polonica* vol 15, 1967, fasc. 22/39, s. 241—245, rys. Rez.

Bechczyc-Rudnicka Maria, Nowocześnie i wiernie. (Występy Białoruskiego Akademickiego Teatru im. Janki Kupały w Lublinie). *Kamena* 1975, nr 10, s. 10, il.

Bednarczuk Leszek, Wokól etnogenezy Białorusinów. Acta Baltico-Slavica t. 16, 1984, s. 33—48, mapa.

Belaruskaje movaznaustva. Bibliografićny ukazalnik (1966—1975). Mińsk 1980. Rec. Kondratiuk M., Raudeliunas V.; *Acta Baltico-Slavica* t. 7: 1970, s. 319—323; Smułkowa E., *Slavia Orientalis* R. 17, 1968, t. 1. s. 115—116.

Bełaruska-polskija izaleksy, Mińsk 1975. Rec. Leszczyński Z., *Język Polski* R. 57, 1977, z. 1, s. 61—64.

Bergman Aleksandra, Komunistyczna Partia Zachodniej Białorusi 1924—1928, *Rocznik Białostocki* 1966, t. 6.

Bergman Aleksandra, Kwestia białoruska w Komunistycznej Partii Zachodniej Białorusi, *Przegląd Historyczny* 1971, z. 2., s. 225—250.

Bergman Aleksandra, Bronisław Taraszkiewicz. Szkic biograficzny, *Przegląd Historyczny* 1972, z. 2.

Bergmanowa Aleksandra, Białoruski Tygodnik „Nasza Niwa" (10.XI.1906—7.VIII.1915), *Kwartalnik Historyczny* 1972, nr 3, s. 563—582. Rez.

Bergman Aleksandra, Antoni Łuckiewicz (1884—1946), szkich biograficzny. *Przegląd Historyczny* 1974, nr 4.

Bergman Aleksandra, Wracając do zagadnienia Hromady, *Przegląd Historyczny* 1975, z. 2.

Bergman Aleksandra, Przyczynek do historii Białoruskiej Organizacji Rewolucyjnej, *Przegląd Historyczny* 1977, z. 1, s. 157—170.

Bergman Aleksandra, Rzecz o Bronisławie Taraszkiewiczu, Warszawa 1977. Rec. Koźniewski Kazimierz, *Polityka* 1978, nr 25, s. 13; Dymek Benon, *Nowe Książki* 1978, nr 9, s. 65—66, il.; Pezowiczowa Zofia, *Kontrasty* 1978, nr 9, s. 49; Bardach Juliusz, *Kwartalnik Historyczny* 1979, nr 1, s. 229—233; Tomaszewski Jerzy, *Z Pola Walki* 1978, nr 3, s. 299—301.

Bergman Aleksandra, Włodzimierz Samojło-Sulima wobec Kwestii białoruskiej w Polsce międzywojennej, *Przegląd Historyczny* 1983, z. 4, s. 653—676.

Bergman Aleksandra, Sprawy białoruskie w II Rzeczypospolitej, Warszawa 1984. Rec. Szachowicz Michał, *Kontrasty* 1985, nr 4, s. 40—41; Wróbel Piotr, *Nowe Książki* 1985, nr 12, s. 128—130; Januszkiewicz Franciszek, *Rzeczpospolita* 1985, nr 34, s. 4; Jurkiewicz Jan, *Przegląd Historyczny* t. 78, 1986, z. 1, s. 159—163.

Białokozowicz Bazyli, Conditio sine gua non przyszłej encyklopedii (Błędne hasła dotyczące pisarzy radzieckich i rosyjskich). Wyjaśnienie redakcji „Wielkiej Encyklopedii Powszechnej PWN". *Przegląd Humanistyczny* 1969, nr 1, s. 111—116.

P.C.

Вынаходніцтва і рацыяналізатарства

НЯВЫКАРЫСТАНЫЯ МАГЧЫМАСЦІ

Крыніцай грамадска-гаспадарчага прагрэсу можа быць сёння толькі навукова-тэхнічная творчасць, вынаходніцтва, удасканальванне прадукцыі. Аднак вядома, што энергапаглынальнасць і матэрыялаёмкасць прадукцыі ў 1,5-3 разы вышэйшая, чым у высокаразвітых краінах. У Польшчы здзяйсняецца амаль у два разы менш вынаходніцкіх прапаноў, чым у ГДР і Чэхаславакіі. Калі колькасць праектаў на аднаго чалавека, працуючага ў прамысловасці ў ПНР, паводле статыстычнага гадавіка за 1986 год у сярэднім складае 0,027, дык у Японіі гэтым паказчыкам ужо ў 1980 годзе была лічба 13. Вось адсюль якраз і бярэцца высокая якасць японскіх вырабаў. У перыяд энергетычнага крызісу фірма „Таёта" на працягу аднаго года знізіла расходаванне энергіі на 22 прац. толькі дзякуючы хуткаму выкарыстоўванню рацыяналізатарскіх прапаноў.

У Польшчы ж да гэтага часу толькі каля 3 прац. рабочых і 10 прац. інжынераў і тэхнікаў з'яўляецца рацыяналізатарамі. У гэтай справе ў нас не хапае матэрыяльнага зацікаўлення. Праўда, у апошні час адносіны да рацыяналізатараў змяніліся на карысць. Праведзены аналіз сведчыць аб тым, што рацыяналізатарам неабходна зялёнае святло. Спецыялістамі ж падлічана, што кожная залатоўка, укладзеная ў вынаходніцтва і рацыяналізатарства на Беласточчыне ў 1986 годзе, прынесла 8,12 зл. эканамічных эфектаў, якія наогул дасягнулі сумы 1 мільярда злотых. Кожная выкарыстаная рацыяналізатарская прапанова прынесла ўжо ў сярэднім 792 тыс. зл.

У ІНСТЫТУЦЕ ЭНЕРГЕТЫКІ

На Даследчым прадпрыемстве Інстытута энергетыкі ў Беластоку вынаходніцтва з'яўляецца падставай яго дзейнасці. А вось некалькі прыкладаў з гэтай установы.

1. Прымяненне камплекта для дэмантажу ізалятараў ЛСП, аўтарамі якога з'яўляюцца д-р інж. Збігнеў Астроўскі і інж. Анатоль Хомчык, прынеслі народнай гаспадарцы 9 млн. зл. ашчаднасці.

2. Абсталяванне для плаўкі і ліцця медзі, створанае калектывам у складзе: д-ра інж. Збігнева Астроўскага, Анатоля Сідарчука, Яўгена Хамені, Ірэны Глябовіч, Евы Дудзіч і Веслава Крушэўскага, — дало гаспадарцы больш 3,5 млн. зл. даходу.

3. Укараненне ў прадукцыю туліпанавага зацiску патэнта КВК Шчыгловіцы, аўтарам якога з'яўляецца Чэслаў Голец, прынесла народнай гаспадарцы 10 млн. зл.

У ДАРОЖНІЦТВЕ

На прадпрыемствах, якія знаходзяцца ў ведамстве Акруговай дырэкцыі публічных дарог у Беластоку, прымяненне комплекснай механізацыі выконвання новых і паглыблення існуючых дарожных равоў паводле праекта Мікалая Ваўранюка прынесла ўжо больш 2 млн. зл. ашчаднасці.

Апатэнтаванае абсталяванне для вымярэння паверхні (дарожнай і вулічнай), прадукцыя якога прынесла 2,5 млн. зл. эканамічных эфектаў, вынайдзена Юзэфам Красоўскім.

Міхась Хмялеўскі

БІБЛІЯГРАФІЯ

КРЫЛАТАЯ МУДРАСЦЬ НАРОДА

Гісторыя выдання слоўнікаў на Беларусі, як і ўвогуле кнігавыдавецкая дзейнасць тут, мае добрыя і старадаўнія традыцыі. Чытачы нашы, бадай, ведаюць, што першы беларускі слоўнік — „Лексіс" Лаўрэнція Зізанія — выйшаў у свет яшчэ ў 1596 годзе. Тым не менш толькі ў наш час нарадзілася ідэя слоўніка крылатай мудрасці нашага народа ў яе жывым літаратурным бытаванні. І ажыццявілі гэтую ідэю вядомы філолаг Рыгор Шкраба і яго сааўтар Ірына Шкраба.*)

Слоўнік беларускіх прыказак і прымавак атрымаў даволі характэрную назву — „Крынічнае слова". Зграбны томік у зялёнай з залатым цісненнем каленкоравай вокладцы змяшчае больш за трыста крылатых выслоўяў, многія з якіх нават маюць трапную ілюстрацыю (мастак У. Доўгань) у стылі старадаўніх скарынаўскіх гравюр. Акрамя таго, маецца змястоўны ўступны артыкул аб своеасаблівасцях такога жанру фальклору, як крылатыя выслоўі, і, абавязкова, тлумачэнні аб структуры слоўніка.

24 раздзелы слоўніка арганізаваны па алфавітным прызнаку. Кожнае выслоўе мае адзін або некалькі прыкладаў з мастацкай літаратуры, а ў асобных выпадках даюцца яшчэ і аўтарскія тлумачэнні сэнсу. Такая канструкцыя слоўніка не толькі дазваляе больш паглыбіцца і зразумець народную мудрасць, але і выконвае значную прапагандысцкую функцыю па распаўсюджванню дасягненняў беларускай літаратуры. Сапраўды ж, прачытаўшы якісьці ўдалы фрагмент з паэтычнага ці празаічнага твора, мімаволі хочаш пазнаёміцца з ім цалкам. А сярод гэтых фрагментаў жа — і дыялекты сучаснага беларускага савецкага пісьменства (У. Караткевіч, І. Мележ, Р. Барадулін, У. Содаль, Л. Дайнека і г.д.), і неўміручая скарбонка нашай класікі (В. Дунін-Марцінкевіч, Я. Купала, Я. Колас, Ядвігін Ш., М. Нікановіч, У. Галубок, К. Каганец і іншыя).

Зразумела, слоўнік „Крынічнае слова" не ўсеабдымны (змест яго шмат у чым, напрыклад, не супадае нават з раздзелам „Мудраслоўі" універсітэцкай серыі „Беларускі фальклор у сучасных запісах"). Але як пачатак работы па збору і прапагандзе крылатай мудрасці беларускага народа выданне гэта шматабяцаючае.

В. Мартыненка
(Ганарар на музей)

*) Р. Шкраба, І. Шкраба „Крынічнае слова" Мн. „Мастацкая літаратура", 1987, стар. 283.

СВАТАННЕ

Цяжка знайсці ў мінулым Беларусі, Польшчы, Літвы і Украіны другую такую падзею, якая ад моманту яе нараджэння і па сённяшні дзень атрымала б столькі ж самых разнастайных і супярэчлівых ацэнак, як Крэўская унія 1385 года, заключаная паміж Вялікім княствам Літоўскім і Каралеўствам Польскім. Адны гісторыкі з непрыстойнай лаянкай кляймяць за тое, быццам бы, ад яе „пачалося праніканне на тэрыторыю Беларусі, Літвы і Украіны замежнай агентуры ў асобе каталіцкага духавенства „ды на беларускіх землях пачалі гаспадарыць польскія феадалы", а іхнія калегі, таксама гісторыкі, на розныя лады ўсхваляюць тую ж унію і славяць за тое, што, нібыта, „адразу пасля яе падпісання заходнееўрапейскія культурныя і цывілізацыйныя дасягненні бесперашкодна хлынулі на ўсход" і дзікунскую пустэчу абярнулі ў высокакультурны край. Не будзем растрасаць ніводнага з гэтых поглядаў проста таму, што ўсе яны аднабокія, неаб'ектыўныя і не ацэньваюць Крэўскую унію з пункту гледжання інтарэсаў беларускага народа. Няма сумнення, што ў выніку працэсаў перабудовы і аднаўлення, якія ідуць цяпер у БССР і Польшчы, запаўнення і гэтай „белай плямы" ў мінулым нашых краін, спадзяемся, не прыдзецца доўга чакаць. Мы ж тым часам прыгадаем асноўныя факты.

Набліжэнне Вялікага княства Літоўскага і Каралеўства Польскага, не кажучы ўжо пра Мазоўша, не было выдумкай ні кракаўскіх вяльможаў часоў Людвіка Андэгавенскага (Анжуйскага), ні Ягайлы-Якава. Як вядома, за апошнім Пястам на кракаўскім троне, каралём Казімірам Вялікім, была замужам родная Ягайлава цётка Альдона-Анна, жонкай мазавецкага князя Януша была траюрадная сястра Ягайлы Данута-Анна, урэшце за другога мазавецкага князя Семавіта выйшла родная яго сястра Аляксандра. Былі і іншыя замужжы і жаніцьбы паміж княжымі родамі Вялікага княства і Польшчы.

Граніца паміж гэтымі дзяржавамі таксама не была неперадольнай кітайскай сцяной і для звычайных людзей. Праз яе ў абодва бакі ішлі караваны цяжка наладаваных рознымі таварамі купецкіх вазоў, ехалі вандроўныя рыцары, брылі пілігрымы. З заходніх краін і Польшчы цягнуліся гужы рамеснікаў, якія ў Вялікім княстве шукалі лепшых умоў працы і жыцця. Дастойна пасоўваліся невялікія групкі місіянераў-манахаў, найчасцей — францішканаў. Патайнымі глухімі сцежкамі, азіраючыся, перабягалі міждзяржаўную мяжу розныя ўцекачы ды перабежчыкі, сярод

КАЛЕКТЫЎ З НАРАЎКІ

Калектыў у Нараўцы ўзнік у 1985 годзе. У студзені 1985 года да мяне звярнулася Вольга Закройшчык, дырэктар ГОК у Нараўцы, каб я іграў для спявачак, якія рыхтуюцца да конкурсу беларускай песні. В. Закройшчык жыла тады ў школьным будынку і часта чула, як я іграў на гармоніку знаёмыя лёгкія мелодыі.

Я згадзіўся іграць, і пачаліся першыя рэпетыцыі. Мы падрыхтавалі дзве песні і выступілі на аглядзе ў Гайнаўцы. Занялі трэцяе месца і... спадабаліся гледачам. Жанчыны былі задаволены, і з таго часу сталі выступаць на гмінных урачыстасцях. Хутка назбіралася дзесяць вельмі ахвочых да спеву маладых і прыгожых спявачак. Большасць з іх гэта маладзіцы ва ўзросце 25-30 гадоў. У іх малыя дзеці, а вядома, што калі дзеці плачуць, то мамам няма як ісці на рэпетыцыю. Гэта першая цяжкасць калектыву.

Плённым аказаўся 1986 год. Калектыў многа спяваў у гміне, а таксама выступіў у Старым Беразове і Нарве. На конкурсе беларускай песні заняў II месца ў Гайнаўцы, выступаў на цэнтральным аглядзе ў Беластоку. Таксама быў запрошаны на свята беларускай песні ў чэрвені 1986 года, дзе таксама спадабаўся.

Але не ўсё так гладка ідзе. Жанчыны пасправаліся паміж сабою, і дзве спявачкі з добрымі галасамі пакінулі калектыў. У бягучым, 1987 годзе чатыры спявачкі нарадзілі дзяцей, а пятая носіць жалобу. Дайшла да калектыву толькі адна асоба. Такое становішча давяло да таго, што калектыў выступіў няўдала на раённым аглядзе беларускай песні і цяпер, па сутнасці, няма каму спяваць. Новыя галасы пакуль што не прыйшлі.

Вось гэта найбольшая цяжкасць. Незалежна ад калектыву, ГОК — Нараўку прадстаўляў на конкурсе дуэт. Яго ўтварылі працаўніцы школы ў Нараўцы: Люцына Місеюк і Люба Янушкевіч. Яны добра выступілі ў Гайнаўцы і ў Беластоку.

Калектыў з Нараўкі на аглядзе ў Гайнаўцы, 1987 г., злева: Ліля Рубчэўская, Аля Кабаць, Зіна Пацэвіч, Зіна Каліноўская, Ліля Дамброўская, Вольга Закройшчык.

Калі гаварыць пра цяжкасці, то найперш — патрэбны тут музычны інструктар. У Нараўцы многа гадоў няма настаўніка музыкі з музычнай падрыхтоўкай.

Што датычыць рэпертуару, то бярэм яго дзе зможам. Многа песень у Вольгі Закройшчык, многа ў мяне, многа ведаюць нашы спявачкі.

Кіраўніком калектыву ў Нараўцы і яго ўдзельнікам з'яўляецца дырэктар ГОК Вольга Закройшчык — заслужаны дзеяч культуры. У гміне Нараўка

Дуэт з Нараўкі на аглядзе ў Гайнаўцы, злева: Люба Янушкевіч і Люцына Місеюк.

існуюць і калектывы ў вёсках: Ляўкова, Міклашэва, Семяноўка, Баб'я Гара. Толькі адзін ляўкоўскі хор мае кіраўніка з музычнай падрыхтоўкай.

Так пайшло на нашай вёсцы, што бракуе музыкантаў. Дзе ёсць настаўнік музыкі, там добра, дзе няма, можна толькі разлічваць на энтузіязм.

Такое становішча нашых беларускіх калектываў у Нараўцы.

Мікалай Варанецкі,
настаўнік

ПГР АРЭ ДАРОГІ

Каму гэта перашкаджала дарога з Відава на Агародніцкія хутары? Тая, што праходзіла каля сядзібы відаўскага гаспадара Сярожы Хіліманюка? Наадварот, яна патрэбна, пазначана нават на гмінных планах. Але яе ўзялі і заaралі разбэшчаныя трактарысты бельскага ПГРу, якія тут абрабляюць трактарамі зямлю. Чаму яны так зрабілі? А таму, што ім не хочацца падымаць плугі ў час ворыва, калі даязджаюць да гэтай дарогі. І так прапала дарога. Людзі па памяці зноў уязджаюць яе вазамі і машынамі, а ПГРскія трактарысты ізноў увесну ці пад восень аруць яе да бяследнасці!

Несур'ёзніца нейкая, якую павінна перапыніць бельскае начальства, бо гаварыць гэтым трактарыстам — усё роўна што сцяне! Для свае выгоды яны гатовы і ўсю вёску заараць... Яны заaралі яшчэ адну дарогу каля Відава, тую, што вяла да цагельні Высоцкага. Яшчэ трохі — і вёска застанецца без дарог, быццам выспа ў моры.

Андрэй Гаўрылюк

ДЗЕ ГАЛАВА, А ДЗЕ РОЗУМ?

У „Газеце Вспулчэснай" Мар'ян Лімэра піша, што ў Гайнаўцы ідзе перабудова вуліцы Першамая. Упарадкоўваюць тратуары. Бяда з „кравэнжнікамі", яны завысока пастаўлены, пешаход мусіць проста пераскокваць цераз іх. Ці ж так робіцца? Які гэта майстар прыдумаў?

Лімэра ўсяго не ведае, бо зусім падобная сітуацыя і на іншых вуліцах, напрыклад, Бучка. Тут, каля станцыі ПКС, бара і рэстараніка, надта вялікі рух народу, падарожных. Ёсць чатыры пераходы, і ўсе яны такія ж высокія. Няцяжка спатыкнуцца, пакалечыцца, асабліва, калі хто стары ўжо або інвалід які.

Дзе галава, а дзе розум у майстроў?!

Аляксандр Закройшчык

Ціхан Трафімюк, Слівава, пош. Клещікі. У сваім пісьме наракаеце вы, што ўнук ваш малады і дужы, забірае ў вас, старога і слабога, пенсійныя грошы, якія прапівае і потым б'е вас ды выганяе з хаты. А яшчэ дадаеце, што тутэйшы пастарунак МО не заступаецца за вамі.

Гэта панурая гісторыя і спачуваем вам. Вашай справы, вядома, так не пакінем і маем надзею, што будзе спосаб упыніць вашага буйнага ўнука: ёсць жа законы і стража іх!

якіх былі і вялікія князі і звычайныя смерды, нявольнікі, палонныя. Туды і назад разнастайнымі шляхамі швэндаліся розныя пасыльныя, разведчыкі ды шпіёны-рыскуны. Таму і невялікая была розніца ва ўзроўні гаспадаркі, тэхнікі, культуры і наогул жыцця паміж Каралеўствам Польскім, Мазоўшам і Вялікім княствам Літоўскім.

Хоць і не было тады газет, радыё і іншых цяперашніх сродкаў сувязі, але на Ягайлавым вялікакняскім двары ў Віцебску ці Крэве вельмі добра ведалі, што дзе дзеецца. Таму Віцебск і Крэва — бо рэзідэнцыяй Ягайлы і яго маці Уляны былі якраз гэтыя гарады, а не Вільня ці Трокі, дзе „сядзеў" Скіргайла — вельмі рана звярнула ўвагу на дзве надта ж пасажныя каралеўны Марыю і Ядвігу, дочкі венгерскага караля Людовіка Андэгавенскага. А калі 15 кастрычніка 1384 г. ва ўтульнай вавельскай капліцы на галаве малодшай Людовікавай дачкі Ядвігі спачыла каралеўская карона, рух паміж Віцебскам і Кракавам узмацніўся: недзе ў Дарагічыне ці Бярэсці міналіся сустрэчныя імклівыя ганцы, у высокіх пакоях замкаў у Крэве і Кракаве дастойныя галовы схіляліся ў патайных размовах.

Вядома, зусім не кліч сэрца кіраваў зрок 35-гадовага Ягайлы ў бок Кракава і не дзеля сямейнага з ім шчасця свае тады 11-гадовай каралевы кракаўскія вяльможы падаваліся ў далёкія Віцебск ці Крэва. Былі дзесяткі важкіх прычын, якія схілялі аслабелую за панавання Людовіка і затым у бескаралеўе Польшчу да набліжэння яе з таксама аслабленым унутранай барацьбой і крыжацкім націскам Вялікім княствам Літоўскім. Аб гэтых прычынах і спосабах іх вырашэння нам прыдзецца разважаць многа і доўга, бо спрэчкі пра іх не заціхлі па сённяшні дзень.

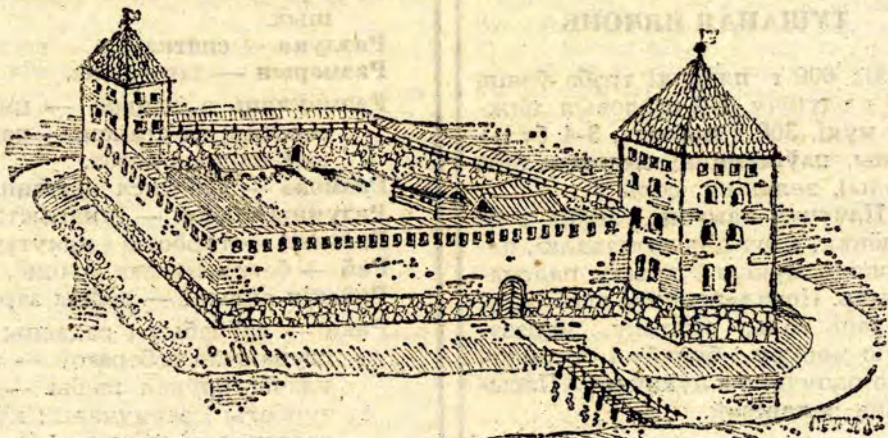

Замак у Крэве. Мал. У. Петрука.

А тым часам... А тым часам якраз напярэдадні праваслаўнага Хрышчэння Гасподня, у гэтак званую „вадзяную куццю", 18 студзеня 1385 г. уехала ў Кракаў шматлікае Ягайлава пасольства, якое ўзначальваў той жа Скіргайла. Храністы маўчаць, каб яно чым-небудзь звярнула ўвагу кракавян. Відаць, было звычайнае, еўрапейскае, не дзівоснае, не з дзікунскага краю. Мо толькі захапляла багаццем убораў, збруі і зброі, магчыма вылучалася прыстойнасцю і статнасцю сваіх удзельнікаў — гэта ж былі сваты.

З'явіліся яны на Вавелі не столькі, каб пачуць слова ад Ядвігі, бо хоць яна замуж выходзіла, але ніхто нават і не думаў лічыцца з ёю. Размовы адбываліся з кракаўскімі вяльможамі, да якіх належаў лёс гэтага пад-

(Працяг на стар. 11)

БЕЛАРУСКІ ФАЛЬКЛОР

ЗАКАНЧЭННЕ (3)

Цяжкасці, выступаючыя ў час правядзення фальклорных даследаванняў, былі найчасцей звязаны з тэхнічнымі праблемамі; даезды, начлегі, магнітафонныя плёнкі, і амаль ніколі не вынікалі яны з нядобразычлівых адносін мясцовых жыхароў.

Праўда, некалькі разоў жыхары прыгранічных вёсак падазравалі, што мы займаемся шпіёнскай дзейнасцю, аднак заўсёды, калі мы паказвалі пасведчанні з Варшаўскага універсітэта і асабліва тады, калі даведваліся, што як я, так і большасць студэнтаў паходзім з усходняй Беласточчыны, наладжваліся між намі сардэчныя адносіны.

Часта здаралася, што жанчыны аказвалі сарамлівасць і не адразу згаджаліся спяваць перад мікрафонам. Аднак, амаль заўсёды, пачуўшы на магнітафоннай стужцы голас тых суседак, якія асмеліліся спяваць, праяўлялі ахвоту выступіць перад мікрафонам. Нярэдка здаралася, што жанчыны не хацелі спяваць падчас посту, а асабліва тых песень, у якіх выступалі гумарыстычны або вульгарны элементы.

Зрэдку жанчыны патрабавалі гарэлкі або віна для „падмазкі горла" або шакалада для ўнукаў. Такога тыпу патрабаванні выступалі тады, калі жанчыны знаходзіліся ў групах. Індывідуальна амаль ніколі не дамагаліся ніякай заплаты ці кампенсацыі.

Вельмі эфектыўным дапаможнікам з'яўляліся ў часе даследаванняў магнітафоны. Амаль усе жанчыны з прыемнасцю слухалі запісаны на плёнку свой голас і праяўлялі ахвоту заспяваць яшчэ, хаця многія з іх гаварылі: „Гэта не мой голас"!

Цікава, што магнітафоны аказваліся мала эфектыўнымі ў правядзенні звычайных размоў. Мікрафон, падстаўлены да вуснаў вясковага размоўцы, амаль заўсёды выклікаў яго нервовасць, а ў некаторых выпадках прыліў штучнага красамоўства, якое выразна шкодзіць народнаму аўтэнтызму.

Найбольш эфектыўнымі былі натуральныя размовы без тэхнічных сродкаў, успаміны, рэмінісцэнцыі аб тым, „што было і з вадой сплыло".

Вялікае значэнне меў мой асабісты ўдзел у такіх абрадах, як хрысціны, вяселле ці хаўтуры, у час якіх можна было канфрантаваць сабраныя раней інфармацыі з аўтэнтычным фальклорна-абрадавым кантэкстам.

Шматгадовыя фальклорныя даследаванні пераконваюць у тым, што жанчыны наогул з'яўляюцца намнога лепшымі і больш верагоднымі інфарматарамі, чым мужчыны. І таму да іх перш за ўсё павінен звяртацца сучасны даследчык народнай творчасці.

Думаю, што ўважныя чытачы „Беларускага фальклору" хацелі б спытаць, якія з прадстаўленых мною абрадаў вераванняў, забабонаў, песень захаваліся ў жыцці беларускай нацыянальнай меншасці, а якія з яго беспаваротна зніклі. Досыць цяжка адказаць на гэта пытанне. Працэс знікання і паміранння вераванняў, забабонаў, міфаў, абрадаў і формул, замоў ці арацый не выступае ва ўсёй усходняй Беласточчыне з аднолькавай хуткасцю. Дынаміка гэтага працэсу залежыць ад многіх з'яў. Істотныя тут такія фактары, як адлегласць данай вёскі ад горада, ад школы, ад лекцый і дакладаў, якія праводзяцца ў ёй. Не без значэння тут таксама і колькасць адукаваных членаў сям'і або дзяцей, якія выехалі ў горад і час ад часу наведваюць вёску.

Значны адмоўны ўплыў на беларускія традыцыі мае тэлебачанне, радыё, праігрывацелі, магнітафоны. Усе гэтыя сродкі служаць паглыбленню ў беларусаў комплексу непаўнацэннасці і паніжанага ўспрымання ўласнай мовы, традыцый і культуры. Аднак у апошнія гады выступае выразны рэнесанс прымата ў адной галіне беларускіх традыцый. Маю на думцы павышанае зацікаўленне роднай песняй. **А. Баршчэўскі**

БІТОЧКІ ПА-БЕЛАРУСКУ

На паўкілаграма ялавічыны трэба ўзяць 1 цыбуліну, 1 яйка, 1,5 сталовай лыжкі растопленага масла, 8 бульбін, 200 г марынаваных пячурыц, перац, соль.

Ялавічыну прапусціць праз мясарубку з сітцам з буйнымі дзіркамі. У змеленае мяса дадаць дробна пасечаную сырую цыбулю, яйка, перац і соль. Рабіць біточкі і смажыць на масле. Бульбу і марынаваныя грыбы падаем да гатовых біточкаў.

ЯЛАВІЧЫНА „СКРАБАНАЯ" З ПЯЧУРЫЦАМІ

На 600 г ялавічыны бярэм 200 г пячурыц, 3 цыбуліны, 2 сталовыя лыжкі масла, адну шклянку смятаннага соусу, перац, соль.

Ялавічыну (найлепш палядвіцу) нарэзаць палосачкамі даўжынёю ў 2-4 см, пасаліць, пасыпаць перцам і смажыць на добра разагрэтай патэльні 3-5 мінут. Падрыхтаваць пячурыцы, ачысціць іх, нарэзаць і падсмажыць. Дадаць да іх ялавічыну і цыбулю, заліць смятанным соусам і давесці да кіпення.

Падаваць найлепш з фрыткамі альбо бульбай, нарэзанай саломкай і падсмажанай у вялікай колькасці тлушчу, як фрыткі.

ТУШАНАЯ ПЯЧОНКА

На 600 г пячонкі трэба ўзяць 50 г тлушчу, 1-2 сталовыя лыжкі мукі, 300 г морквы, 3-4 бульбіны, паўшклянкі смятаны (або вады), зеляніну, соль.

Пячонку памыць, зняць з яе плёнку, парэзаць на кавалкі, пасыпаць мукою і крыху падсмажыць. Пералажыць у каструлю, дадаць соль, смятану, нарэзаную моркву і бульбу і тушыць або запячы ў духоўцы. Пасыпаць зелянінай.

Гаспадыня

Ты ведаеш, Сэрцайка, у апошні час я была ў сяброўкі на імянінах і пасля гэтага візіту проста вымушана падзяліцца з табою. Я прыйшла туды адна, а ўсе прыйшлі парамі. Пяць гадоў таму назад ад мяне адыйшоў муж, і я вельмі ўдзячна сяброўцы, што яна яшчэ хоча мяне запрашаць на нейкія імпрэзы, бо іншыя, можна сказаць, ад мяне зусім адвярнуліся. І вось сядзела я ўвесь вечар адна, разам са сваімі маркотнымі думкамі, і прыглядалася да ўсяго, што дзеялася на маіх вачах. Сядзелі бабы, брыдкія як ноч, тоўстыя і нязграбныя, але былі яны вясёлыя і відаць па іх было, што яны жывуць (!), а іх мужыкі былі разам з імі. Скажы, Сэрцайка, чаму менавіта мне выпаў на долю такі лёс, што я ў сорак год засталася адна?! Не была ніколі ні крывая, ні сляпая, а ўсе казалі, што і нябрыдкая, паслухмяна выконвала ўсе загады свайго мужа, старалася яму дагадзіць, як умела. А цяпер вось сяджу адна і думаю: „Ну а чым жа такім гэтыя панюсі заслужыліся, што ў іх так добра складаецца ўсё?" Скажы, Сэрцайка, ці не маеш ты якога рэцэпту на тое, як затрымаць пры сабе мужчыну? Бо сэрца маё кроўю абліваецца ад жалю, што нехта вясёлы і радасны ў той час, калі ў мяне на душы скрабуць кошкі...

Анеля

Анеля! А трэба было і табе быць калісь вясёлай — вясёлых і жыццярадасных баб рэдка калі мужыкі пакідаюць: а ці то вядома, што такая думае! А мо яе вясёласць падыктавана тым, што мае некага іншага... Ды, зрэшты, скажу табе па шчырасці: у кампаніі такая ніколі не будзе самотная, бо калі не сусед злева, то абавязкова сусед справа зацікавіцца ёю.

Можна падазраваць, што ад пачатку ты мела ў сабе больш меланхоліі, чым радасці жыцця...

Аднак жа, Анелька, не хацелася б мне цябе зусім дыскваліфікаваць. Ты ж і так бедная і пакрыўджаная лёсам. Але ўсё ж не магу паўстрымацца ад яшчэ адной заўвагі: калі ты заўсёды выконвала так паслухмяна загады свайго мужа, то, пэўна, гэта пераканала яго ў тым, што без ніякіх агаворак выканаеш і яго апошні загад, а менавіта: каб адчапілася!..

На пацяшэнне табе магу толькі сказаць, што мо твой муж быў надта прыстойны і бабы ліплі да яго так, што, бедны, не даў рады іх пазбыцца, а ў тых бабак, што сядзелі на імянінах са сваімі мужамі, не было прычын, каб хваліць прыгажосць свайго мужа. Можа, мелі брыдкіх мужоў, але ўсё ж трымалі іх у руках. Магло, праўда, здарыцца і так, што тыя іхнія мужы нікога цікавага на сваёй дарозе не спаткалі. Вось таму і не было прычыны, каб адыйсці ад сваёй жонкі і памяняць яе на іншую.

А мо проста — гэта былі ўчцівыя людзі, якім нават у галаву не прыйшло, што пасля многіх гадоў супольнага жыцця можна пакінуць жонку, а мо яшчэ дзяцей, якім вельмі патрэбны бацька, і пайсці ў свет за абы-кім, за абы-чым і невядома ў якую сінюю даль, якая ізноў жа можа аказацца абы-якой і прынесці парожнаму мужчыне абы-што...

Сэрцайка

—94—

Рада — даваць яе — клапоцішся пра дробязі; слухаць — адплоцяць табе няўдзячнасцю.
Радасць — прызнанне тваіх заслуг.
Радзіць (дзіця) — трапіш у нэндзу, беднасць.
Радня (браты, сёстры) — змены ў сям'і; памёршыя — непрыемнасці.
Радыё — навіна.
Радыёграма — прыемная кампанія.
Радыска — вяртанне сілы, моцы; есці — многа задавальнення.
Разбойнік — каштоўная страта; бачыць іх — табе нехта пагражае.
Разбураць — парвеш ранейшыя сувязі; шкода для ўласнага інтарэсу са свае віны.
Разарваць — нявернасць.
Развітацца — расчараванне.
Развод — абвінавачанне ў немаральным учынку.
Раздарожжа — няма ў цябе моцнай падтрымкі з боку іншых.
Разлука — спатканне.
Размарын — заручыны.
Размаўляць з іншымі — цябе будуць любіць за тваю вясёласць; за сталом — радасць; голасна — ты — скромная, сціплая асоба.
Размова — даб'ешся значэння.
Разумным быць — ганарыстасць.
Разынкі — турботы і пакуты.
Рай — бесклапотнае жыццё.
Райскія яблыкі — добры заробак.
Рака — дабрабыт і радасць; упасці ў яе — няшчасце; выступаючая з берагоў — няўдачы; пераплываць яе — удача; поўная рыбы — багатая спадчына; мутная — турботы і засмучанні; купацца — багацце; шумячая — звесткі з-за мяжы.

ЗОРКА
СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

УСПАМІН АБ ЛЕЦЕ

У вёсцы Дубіны летам быў сарганізаваны дзяцінец. На заканчэнне яго вядомы нам фатограф Валянцін Кандрацюк з Дубіноў зрабіў дзецям памятны здымак. У сярэдзіне сядзяць апякункі.

Фота В. Кандрацюка

ДАРЫ ЗАЛАТОЙ ВОСЕНІ

Максім Танк

БАБКА

Ходзіць бабка лесам-гаем,
У хусціначчку збірае:
Даланясты **ліст кляновы —**
Хлеб на ім пячы жытнёвы,
А **дубовы ліст** — для бочкі,
Каб хрумсцелі агурочкі,
А **бабоўнік кучаравы —**
Каб не страціць смак да стравы,
Ліст малінавы — для чаю,
Што ад кашлю памагае,
Жменьку **ядлаўцовых ягад —**
Для лячэбных кропель — брагі
Ад дакучлівай ламоты,
Рознай там непамыслоты...
Ачаплялася лістамі,
Ягаднікамі, імхамі,
Што, як сядзе ў цень мурожны,
І вавёрка не адрозніць:
Ці то бабка каля сцежкі,
Ці пянёк, ці сыраежка?

Заданне:
Напішыце, якія дары залатой восені збіраеце вы і навошта?

Алесь Якімовіч

ЗА АДНОЙ ПАРТАЙ

Усё пачалося з таго, што Валодзю выбралі старастам класа.

І ў гэтым вінаваты я сам. У той час мы з Валодзем жылі, як кажуць, душа ў душу. Сядзелі за адной партай, думалі адны думкі і, калі трэба, дзяліліся апошнім. Я нават падарыў яму свой самы лепшы складаны ножык. А Валодзя кожны дзень даваў мне спісваць рэшаныя ім задачы, добрасумленна паказваў на ўроках, рыхтаваў мне розныя шпаргалкі.

Адным словам, Валодзя быў самым блізкім маім таварышам. Сябруючы з ім, я не меў ніякага гора. І калі зарабляў часам двойкі, дык толькі па вусных адказах. Затое ўсе пісьмовыя работы я спісваў у яго.

Так працягвалася наша моцная дружба да таго дня, у які мяне, відаць, сам чорт турзануў за язык... На класным сходзе я прапанаваў выбраць Валодзю старастам і ледзь не пасварыўся праз гэта з Колем. Коля выступіў супраць Валодзі.

— Ён, — кажа, — добра вучыцца, але недысцыплінаваны. Ён разбэсціў Мішу — гэта мяне! — дазваляе яму спісваць задачы.

Я нарабіў крыку:

— Дакажы!

Коля насмешліва глянуў на мяне спадылба:

— Тут і даказваць няма чаго. Гэта ўсе ведаюць.

Усе ведаюць! Вось дык навіна... Адкуль жа яны ведаюць? Я ж, здаецца, нікому пра гэта не хваліўся. А можа сам Валодзя яму прызнаўся? І тут у мяне закралася нядобрая думка. Я ўжо нават хацеў зняць сваю прапанову наконт таго, каб выбраць Валодзю старастам, ды ў гэты час пачуліся галасы:

— Нічога. Калі Валодзя стане старастам, — падцягнецца. Гэта не прычына, каб яго не выбіраць!

Коля паспакайнеў. Толькі буркнуў сам сабе пад нос:

— Паглядзім.

Я прыкусіў язык.

І вось мой лепшы сябар аднагалосна быў выбраны старастам. І з таго ж дня стаў... здраднікам! Так, так, гэта не памылка!

Увечары, як звычайна, я прыйшоў да Валодзі. Ён быў на двары — карміў свіней.

— Ты рашыў задачы? — пытаюся я ў яго.

— Рашыў.

— Дай мне свой сшытак.

Валодзя раптам пачырванеў і нейк нерашуча заморгаў вачыма.

— А ты сам не рашыў, — заікаючыся, запытаўся ён у мяне.

— Ды я і не рашаў...

Дзіўна, думаю: чаму гэта яму раптам прыйшло ў галаву такое недарэчнае пытанне? Што, я першы раз бяру ў яго сшытак?

Валодзя памыкаў трошкі і кажа:

— А ты паспрабуй сам ра-

(Працяг на стар. 10)

ДЗЯКУЕМ СТАНІСЛАВУ ШУШКЕВІЧУ

Нядаўна ў Беларусі выйшла з друку ў выдавецтве „Юнацтва“ новая кніжка вершаў для дзяцей. Гэта зборнік розных аўтараў „Мы — піянеры...“ Складальнікам яе з'яўляецца вядомы паэт Мікола Чарняўскі. Аказіяй для выхаду такой кніжкі было пяцідзесяціпяцігоддзе піянерскай арганізацыі рэспублікі. Зборнік гэты, як піша складальнік, своеасаблівы летапіс беларускай піянерыі. У ім сабраны вершы беларускіх пісьменнікаў розных пакаленняў — Янкі Купалы, Якуба Коласа, Петруся Броўкі, Максіма Танка, Пімена Панчанкі, Васіля Віткі, Сяргея Грахоўскага, Кастуся Кірэенкі, Станіслава Шушкевіча, Рыгора Барадуліна, Ніла Гілевіча, Васіля Зуёнка і іншых. У кніжцы ёсць шмат цікавых, сур'ёзных і жартоўных, вершаў аб жыцці дзяцей і іх піянерскіх справах.

Кніжку „Мы — піянеры“ прыслаў „Зорцы“ з асабістай дэдыкацыяй адзін са старэйшых паэтаў Беларусі Станіслаў Шушкевіч. Чытачы нашы добра ведаюць яго творы і па кніжках, і па школьных чытанках, і па „Зорцы“. Вельмі нам прыемна, што паэт памятае і пра нас і пра нашых чытачоў. Сардэчнае вам дзякуй, Станіслаў Пятровіч. Аўтарскі допіс і добрае слова дае нам пуцёўку ў папулярызаванне твораў сярод нашых малых чытачоў. Дзякуем за гэ-

(Працяг на стар. 10)

БЕЛАРУСКІЯ МУЗЫЧНЫЯ ІНСТРУМЕНТЫ

Гэта невялікія медныя ці бронзавыя шарыкі са шротам унутры. Выкарыстоўваліся як упрыгожанне для жанчын, як абавязковы інструмент для вясельнага поезда, як частка бубна.

(Працяг са стар. 9)

ДЗЯКУЕМ СТАНІСЛАВУ ШУШКЕВІЧУ

тую кніжку і просім памятаць пра нас у будучыні. Жадаем Вам новых выданняў для дзяцей і дарослых.

А вось верш Станіслава Шушкевіча з гэтай новай кніжкі.

З ЛЕСАМ МЫ СЯБРУЕМ

Кожны з нас здаровы, дужы.
Мы заўсёды з лесам дружым.
Чуюць дрэвы, чуюць птушкі
Нашы песні-весялушкі.
Бачаць кветкі, бачаць травы
Піянерскія забавы.
І, здаецца, дуб высокі
З намі разам пойдзе ў скокі.

Нашу весялосць-пацеху
У гушчар памчала рэха.
Захісталася маліна,
Усміхнулася каліна...

Мы ж не трацім час дарэмна,
У паходзе быць прыемна.
Але ж гэта ўсім відаць —
Можам мы і працаваць,
На пустым пагорку голым
Працавалі мы, як пчолы,
Пасадзілі саснячок,
І расце маладнячок...

Паглядзіце — стройна, гонка
Падымаюцца сасонкі,
І міне гадочкаў пяць —
Міла дрэўцы зашумяць.

Мы ніколі не смуткуем,
З лесам хораша сябруем,
Але ж гэта ўсім відаць —
Любім мы і працаваць.

(Працяг са стар. 9)

ЗА АДНОЙ ПАРТАЙ

шыць. Задачы не цяжкія. Калі не зможаш, я табе дапамагу... А спісваць не дам.

Я аж вочы вылупіў. Так і сказаў: „Не дам!"

— Ты што, — кажу, — загарыўся? Старастам стаў...

— Чуў жа, што хлопцы казалі, — вінавата апраўдваўся Валодзя.

— Валодзя! — ледзь не закрычаў я ад злосці. — Я не знаю цябе: сябар ты мне ці не?

— Сябар...

— Дык ты другім можаш не даваць спісваць, а мне...

— Гэта ўсё роўна, Міша. Ідзі рашай сам.

І ён нават адвярнуўся: відаць, каб я не бачыў яго здрадлівых вачэй.

Я надзьмуўся.

— Ну, — кажу, — калі так, дык мая і нага больш у цябе не будзе.

Валодзя спалохана паглядзеў на мяне:

— Чаму? Прыходзь, Міша...

— Не прыйду! Ты мне больш не сябар, а вораг — навек!

Я моцна стукнуў брамкай і пайшоў дахаты.

Дома цэлую гадзіну рашаў задачы.

Не выходзяць!

Тады яшчэ большая злосць ахапіла мяне на Валодзю. Гэта ўсё праз яго. І навошта я выскачыў са сваёю прапановаю? Каб не выбралі яго старастам, усё было б добра. А так трэба шукаць другога сябра.

Пайшоў да Віці — няма дома. Пайшоў да Гені — сам не рашыў, кажа. А можа схлусіў? Геня на гэта здатны, я яго ведаю.

Назаўтра пайшоў я ў школу, поўны злосці. Кожны дзень я забягаў па дарозе да Валодзі, потым разам заходзілі па Віцю і Геню. А сёння я іх не паклікаў. Такая ў мяне злосць была на ўсіх!

Каля моста, за вёскай, я азірнуўся — хлопцы яшчэ толькі з вуліцы паказваюцца. Добра, думаю, чакаць вас не буду. Ведайце, што я таксама гонар маю. І прыбавіў кроку.

У школе я нават не прывітаўся з Валодзем. Сеў за другую парту, ляснуў накрыўкай, надзьмуўся і ўсё думаю пра Валодзю: вораг ён мне! Праз яго я задачы не рашыў.

Добра, што у той дзень мяне не выклікалі да дошкі. Але ж гэта здарылася праз два дні...

Вясёлы куточак

— Ну, Міша, пакажы сваё пасведчанне за гэты год? — кажа маці сыну, калі той вярнуўся са школы пасля заканчэння навучальнага года.

— Але я яго не маю, — адказвае Міша.

— А дзе ж яно? — дзівіцца мама.

— Я Марысі пазычыў.

— А дзе ж яна сваё падзела? Згубіла?

— Не. Яна маім хацела бацькоў пастрашыць.

— ✲ —

Адна дзяўчына гаворыць сваёй сяброўцы:

— Я хацела б быць хлопцам.

— Чаму? — пытаецца сяброўка.

— Я пасябравала б з такой прыгожай дзяўчынай, як я.

— ✲ —

За лета я прачытаў дзве кніжкі: „Рамео" і „Джульета".

ПРЫЯЦЕЛЬ ПТУШАК

Вялікі спецыяліст па кармушках для птушак Ваня Южвінскі з Відава. Ваня лезе на дрэва, каб выбраць адпаведнае месца для новай кармушкі.

Фота Андрэя Гаўрылюка

Для самых маленькіх

Максім Танк

КОРМЯЦЬ СЯРГЕЙКУ

Першая лыжка за маміну ласку,
Другая — за татавы
гушканні-гулі,
Трэцяя — за бабуліны казкі,
Чацвёртая — за жалейку
дзядулі,
Пятая — за пеўніка чубатага
Шостая — за коціка-дуроніка,
Сёмая — за жаўрука над хатаю,
А восьмая — за наша
сонца-сонейка,
Дзявятая — за веснавую
раніцу...
Ну вось і каша ў місачцы
канчаецца.

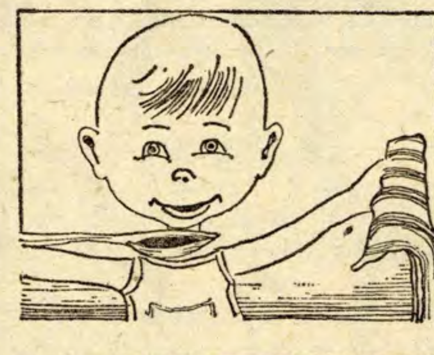

Пазнаёмімся

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Купрыянава, 9, кв. 119. Аксана Сурмач, 8 клас.

— ✲ —

БССР, 220115, г. Мінск-115, пер. Каржанеўскага, 4, кв. 272. Іра Анцыперовіч, 7 клас.

— ✲ —

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Волаха, 3, к. 1, кв. 24. Лена Купрэйчык, 3 клас.

— ✲ —

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Волаха, 3, к. 1, кв. 21. Аксана Шырокава, 3 клас.

— ✲ —

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Купрыянава, 17, кв. 36. Света Кувыкіна, 5 клас.

— ✲ —

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Купрыянава, 19, кв. 70. Аліна Корэнь, 5 клас.

— ✲ —

БССР, 220036, г. Мінск-36, 2 пер. Р. Люксембург, 6, кв. 26. Наташа Панцялеева, 4 клас.

— ✲ —

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Волаха, 3, к. 2, кв. 36. Таня Васілеўская, 4 клас.

— ✲ —

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Волаха, 3, к. 2, кв. 16. Аксана Еліна, 3 клас.

— ✲ —

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Волаха, 10, кв. 54. Таня Красноўская, 3 клас.

— ✲ —

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Волаха, 10, кв. 53. Лена Скрыпко, 3 клас.

— ✲ —

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Волаха, 7, к. 2, кв. 53. Таня Русакова, 5 клас.

— ✲ —

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Волаха, 7, к. 1, кв. 26. Оля Сафроненка, 3 клас.

— ✲ —

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Волаха, 7 к. 1, кв. 26. Іра Сафроненка, 3 клас.

Вучнёўская творчасць

АДЫХОД ВОСЕНІ

Ужо адыходзіць восень,
Звяры рыхтуюцца да зімы,
Адляцелі ў вырай птушкі.
Апалі каляровыя лісты.

Вецер усё зласнейшы,
Моцна дрэвы гне.
Дождж усё часцейшы —
Такі восені гнеў.

Януш Шварц
вуч. 6 класа ў Гародчыпе

Пішуць школьнікі

ДОБРЫ ДЗЕНЬ, ДАРАГАЯ „ЗОРКА"

Я вельмі люблю чытаць, асабліва фантастыку. Яшчэ я люблю пісьмы пісаць. Я член клуба інтэрнацыянальнай дружбы „Глобус". Дзеці з нашага клуба перапісваюцца з дзяцьмі іншых рэспублік Савецкага Саюза і іншых краін. Я перапісваюся з дзяўчынкай з ГДР — яе завуць Тома.

У школе я належу да музычнага гуртка. Вучуся іграць на акардэоне. Вучуся на выдатна. Пішу ў рэдакцыю „Піянера Беларусі".

Адрас для перапіскі: БССР, 223725, Мінская вобл., Салігорскі р-н, п/о і вёска Вялікі Рожан, вул. Першамайская 30, Бань Лена.

ДОБРЫ ДЗЕНЬ, ДАРАГАЯ РЭДАКЦЫЯ

Я жыву ў горадзе Мінску. Вучуся ў 169 школе. Жыву ў 9-этажным доме. Мая сям'я жыве на 8 этажы. На 9 жыве мая сяброўка, яе завуць Маша. Я вучуся ў 3 класе. Вельмі хачу перапісвацца з хлопчыкам або дзяўчынкай — усё роўна, абы перапісвацца. Твой адрас дала мне адна дзяўчынка з вёскі, калі я разам з ёю была ў летнім лагеры „Зубраня".

Адрас: БССР, 220047, г. Мінск, вул. Несцерава д. 72, кв. 58, Берагейка Наташа.

ЦІ ВЕДАЕШ ТЫ, ШТО...

Арлы, грыфы і кондары могуць набіраць вышыню да 6—7 кіламетраў. Сокал у час падзення на здабычу развівае хуткасць да 360 кіламетраў.

— ✲ —

Марскія птушкі толькі адной Новай Зеландыі за лета з'ядаюць больш як 120 тысяч тон рыбы.

— ✲ —

На трапічным узбярэжжы Чока ў Калумбіі жыве чорная жаба з жоўтымі палоскамі на спіне. Яд, які выдзяляецца з яе скуры, у 30 разоў мацнейшы за самыя моцныя раслінныя яды курарэ. Ад дотыку да гэтай жабы чалавек памірае.

ГАЛАВАЛОМКА

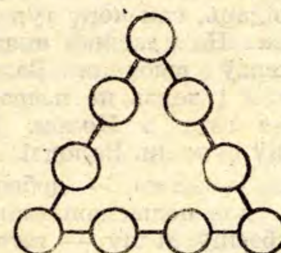

У колы ўпішы лічбы так, каб не паўтараліся і каб сума кожнага боку трохвугольніка складала 20.

Piątek 16 X — 8.10 Hist. kl. VII. 9.00 Hist. kl. III lic. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Domator. 10.20 „Mój przyjaciel Vincent" — film prod. franc. 11.50 Domator. 12.00 Geogr. kl. VII. 12.50 J. pol. kl. IV lic. 13.30 TTR — s. I Fiz. 14.00 TTR — s. I Mech. rol. 15.30 W szkole i w domu. 15.50 Nurt. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Rambit — teleturniej. 16.50 Okienko Pankracego. 17.15 Teleexpress. 17.30 Za kierownicą. 17.50 Popołudnie z Pegazem. 18.30 Małe Kino: „Malarze z Orissy". 18.50 Dobranoc. 19.00 Monitor Rządowy. 19.30 Dziennik. 20.00 „Mój przyjaciel Vincent" — film prod. franc. 21.30 Zawsze po 21-szej. 22.10 Pr. rozr. 22.35 Proponujemy, zapraszamy. 22.40 DT.

Sobota 17 X — 7.25 TTR — s. III Fiz. 7.55 TTR — s. III Biol. 8.25 Pr. dnia. 8.30 Tydzień na działce. 9.00 Drops — mag. dla dzieci młodz. oraz film z serii: „W 80 dni dookoła świata z Willym Fogiem" (19). 10.30 DT. 10.40 Stare, nowe, najnowsze. 11.40 „Tajemnice armat" — wojsk. pr. publ. 12.10 Bariery. 12.40 Reportaż z przeszłości. 13.05 Na krawędzi słowa. 13.25 Antologia dramatu powszechnego: Lope de Vega — „Pies Ogrodnika". 14.45 Dzień żywności FAO — pr. public. 15.15 „Wędrówki dalekie i bliskie" — „Ocalić Akropol". 15.50 Włodzimierz Lenin — Szkice do portretu (2) — „Półtorej godziny w gabinecie Lenina" — film prod. radz. 17.00 Los. Dużego Lotka. 17.15 Teleexpress. 17.30 Popołudnie z X Muzą. 18.20 Boutique — Butik. 18.50 Dobranoc. 19.00 Z kamerą wśród zwierząt. 19.30 Dziennik. 20.00 „Taksówkarz" — film USA. 21.50 Czas — mag. publ. 22.20 Siedem dni na świecie. 22.30 Sportowe rytmy tygodnia. 23.15 DT. 23.25 Kino Nocne: „Policja kontra policja" — film krym. prod. franc.

Niedziela 18 X — 7.10 Pr. dnia. 7.15 Alarm przeciwpożarowy trwa. 7.25 Wszechnica rodziny wiejskiej. 7.50 Po gospodarsku. 8.20 Tydzień. 9.00 Teleranek oraz film z serii: „Sylas" (7 — ost.). 10.30 DT. 10.35 Zajechał wóz do Cieszyna. 11.00 Studio Sport — Mecz bokserski: Polska — Anglia. 12.55 „Serce smoka" (10) „Opieka" — serial prod. ang.-kanad. 13.50 Teatr dla Dzieci: „Opowieści krakowskie w Sapporo" — pr. tel. jap. 14.35 Koncert Życzeń. 15.20 Zajechał wóz do Cieszyna. 15.50 „W rytmie disco" (12) — serial brazyl. 17.15 Teleexpress. 17.30 Zajechał wóz do Cieszyna. 17.55 Puchar Europy w tańcu towarzyskim — rep. 18.20 Antena. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.00 „Zmiennicy" (1) — serial prod. TP. 21.00 Pegaz. 21.40 Loża. 21.50 Sportowa Niedziela. 22.35 Wyniki Totalizatora Sportowego. 22.40 Klub Międzynarodowy. 23.10 DT.

Poniedziałek 19 X — 13.30 TTR — s. II Chem. 14.00 TTR — s. I Biol. 15.50 Nurt. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Zwierzyniec. 17.15 Teleexpress. 17.30 „Tajemnice Morza Czerwonego" — serial przygod. prod. franc. 18.30 Laboratorium. 18.50 Dobranoc. 19.00 Echa stadionów. 19.30 Dziennik. 20.00 Teatr TV: Helmut Kajzar — „Obora". 21.50 Okrągły stół — publ. ekonom. 22.20 Tel. film dok. — „Orkiestra". 22.40 DT. 23.00 J. niem.

Wtorek 20 X — 8.10 Fiz. kl. VI. 9.00 Hist. kl. II lic. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Domator. 10.20 „Karetka pogotowia" — serial czech. 11.20 Domator. 11.30 Jak feniks z popiołu" — radz. film dok. 12.00 Geogr. kl. VI. 12.50 Wiedza o społeczeństwie kl. VII. 13.30 TTR — s. III Mat. 14.00 TTR — s. III J. pol. 15.20 Powtórka przed maturą: J. pol. 15.50 Kim być? 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Krąg. 16.50 Teleexpress. 17.30 Człowiek dla człowieka. 17.40 Gazeta rolnicza. 18.10 Dramatyczny koncert życzeń. 18.30 Klinika Zdrowego Człowieka. 18.50 Dobranoc. 19.00 Spory — pr. publ. 19.30 Dziennik. 20.00 „Karetka pogotowia" — serial czech. 21.00 Konferencja prasowa rzecznika rządu. 21.15 Tel. film dok. 22.05 Ociosywanie mgły — spotkanie z Kazimierzem Koźniewskim. 22.40 DT. 23.00 J. ang.

Środa 21 X — 8.10 Geogr. kl. V. 9.00 Mat. kl. I. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Domator dla dzieci. 10.20 „Wolny strzelec" — film TVP. 11.30 Domator. 12.00 Chem. kl. VII. 12.50 Muzyka poważna — kl. I—IV lic. 13.30 TTR — s. I Mat. 14.00 TTR — s. I J. pol. 15.15 Powtórka przed maturą: Hist. 15.40 Nurt. 16.10 Pr. dnia i DT. 16.15 Los. Ex. Lotka i Super Lotka. 16.25 Tik-Tak. 16.55 Studio Sport (II runda Pucharu Europy w piłce nożnej), w przerwie ok. 17.45 Teleexpress. 18.50 Dobranoc. 19.00 Gra o milion. 19.30 Dziennik. 20.00 Filmy tel. z XII Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych — „Wolny strzelec". 21.10 Spotkania satyryczne — Marcin Wolski. 22.05 Poczta Obywatelska. 22.40 DT. 23.00 J. ros.

Czwartek 22 X — 8.10 Fiz. kl. VII. 9.00 Geogr. kl. VIII. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Domator dla dzieci. 10.20 „Zasłoń jej twarz" — serial krym. ang. 11.15 Domator. 12.00 J. pol. kl. VII. 12.50 J. pol. kl. I—IV lic. 13.30 TTR — s. III Mech. rol. 14.00 TTR — s. III Prod. roślinna. 15.20 Powt. przed maturą: J. ang. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Kwant. 17.15 Teleexpress. 17.30 Lex. 17.55 Telespotkania. 18.20 Sonda. 18.50 Dobranoc. 19.00 Lex. 19.30 Dziennik. 20.00 „Zasłoń jej twarz" — ang. serial krym. 20.55 Teraz — tyg. gosp. 21.55 Tel. film dok. — „Muzeum w pałacu". 22.40 DT. DT. 23.00 Jazz Jambore 87. 23.50 J. franc.

КІНО

Bielsk Podl. Obcy — decydujące starcie — USA 19—21. Elektroniczny morderca — USA 22—25.
Czeremcha Wiedzą sąsiedzi jak kto siedzi — czes. 21. Zbyt późne popołudnie Fauna — czes. 24—25.
Czyże Nad Niemnem — pol. Recydywiści — węg. 21—25.
Hajnówka Nieśmiertelny — ang. 20—25.
Michałowo Mistrzyni Wu Dang — chińs. 20—25.
Mielnik Miłość z listy przebojów — pol. 21—22. C.K Dezerterzy — pol. 24—25.
Milejczyce Poszukiwacze złota — rum. Odnaleziony skarb — węg. 21—25.
Nurzec Epitafium dla B. Radziwiłłówny — pol. 21. Mniejszy szuka dużego — pol. 22—23. Uciekaj i daj się złapać — węg. 24—25.
Orla Rycerz szklanego ekranu — węg. Partyzancka eskadra — jug. 21—25.

ШТО? ДЗЕ? КАЛІ?

Дзень	Стыль: новы	Стыль: стары	Святы, імяніны		Сонца усх.-зах.	Месяц усх.-зах.
нядзеля	**18**	**5**	**Юльяна, Лукаша**	**Пятра, Аляксея**	**6.05-16.36**	**16.41- 6.42**
панядзелак	19	6	Пятра, Земавіта	Фамы, Макара	6.07-16.34	16.55- 7.59
аўторак	20	7	Яна, Ірэны	Сяргея, Пелагеі	6.09-16.32	17.13- 9.17
серада	21	8	Уршулі, Гіляра	Таісіі, Трыфана	6.10-16.30	17.38-10.32
чацвер	22	9	Філіпа, Марка	Якава, Андроніка	6.12-16.28	18.13-11.41
пятніца	23	10	Северына, Марлены	Яўлампія, Васіяна	6.14-16.26	19.00-12.39
субота	24	11	Марціна, Рафала	Зінаіды, Філіпа	6.16-16.24	20.01-13.25

ГАДАВІНЫ

100 год таму назад

22.10.1887 г. нар. амерыканскі пісьменнік і рэвалюцыйны дзеяч Джон Рыд (пам. 17.10.1920 г.), аўтар славутай кнігі „Дзесяць дзён, якія скаланулі свет".

90 год таму назад

21.10.1897 г. нар. беларускі графік Яўхім Мінін (пам. у 1941 г.), серыі работ: „Стары Віцебск" (1926-28), „Помнікі драўлянага дойлідства Беларусі" (1927-28) і інш.

75 год таму назад

20.10.1912 г. нар. беларуская мастачка-жывапісец Ніна Паслаўская, працы: „У лесе" (1952), „Рабіна" (1953), „Зімовы дзень" (1958), ілюстрацыі да кніг і інш.

23.10.1912 г. нар. беларускі мастак-жывапісец Хаім Ліўшыц, працы: „Янка Купала і Кузьма Чорны ў Печышчах у 1942 годзе" (1963), партрэты беларускіх кампазітараў М. Чуркіна, П. Падкавырава і інш.

(Працяг са стар. 7)

ШЛЯХАМ ГАДОЎ

летка ў кароне. Усё ішло, відаць, гладка, а там, дзе траплялася калдобіна, сваты шчодра засыпалі яе золатам або абяцаннямі будучых значных выгод, высокіх пасад і вялікіх даходаў.

У пачатку лета 1385 года тры вялікія пасольствы — Вялікага княства Літоўскага, Польшчы і Венгрыі — падаліся ў Крэва.

Таксама і перамовы ў Крэве вяліся без спешкі, з роздумам і толькі 14 жніўня, на Маккавеяў, на не надта абшырным пергаменце завіслі на шаўковых шнурах пячаці Ягайлы і сведкаў гэтага акта. На ім былі спісаны абяцанні маладога пра пасаг, які ён гатовы быў унесці за руку каралеўны і каралеўскую карону. Ягайла абяцаў ахрысціцца і ахрысціць тых сваіх родзічаў і падданых, якія былі дагэтуль няхрышчанымі, аддаць усе свае скарбы на выраўнанне нанесеных іншымі краінамі Польскаму каралеўству і Вялікаму княству страт, адваяваць ці вярнуць адарваныя ад Польшчы розныя землі і далучыць да Каралеўства Польскага „краіны свае Літвы і Русі". Што ж, Ягайлавы прапановы былі заманлівыя, вельмі — як заўсёды тое вялося і вядзецца сёння ў нас, беларусаў, падчас сватання. А як яны потым выконваліся — гэта ўжо зусім іншая справа.

Пячаці, прывешаныя да гэтага Ягайлавага пасажнага абяцання, былі адціснутыя ў чырвоным воску — урачыстым, вясельным.

Стаяла, мабыць, ціхая і сонечная пагода — такая, якая толькі бывае на Беларусі ў самую поўню спеласці. З высокіх вежаў велічнага крэўскага замка прасціраўся лагодны краявід: застаўленыя снапамі доўгія палоскі, пухкія грушы-дзічкі на ўзмежках, яскрава-зялёныя плямы атавы навокал парыжэлых стажкоў, на даляглядзе ў дрыготкім мураве-тумане віднеліся зубчатыя вяршаліны лясоў. Здавалася, што ўсё спачывае ў блаславёным спакоі...

Аднак гэта быў спакой перад цяжкімі навальніцамі.

Мікола Гайдук

МУЗЕЙНЫ ФОНД

Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху праводзіць збор грошай на пабудову музея. Ахвяраванні трэба дасылаць на такі адрас:

Bank Spółdzielczy w Hajnówce Nr Konta 905217-1922-132.

У замежнай валюце: Narodowy Bank Polski I Oddział w Białymstoku nr rachunku walutowego 5018-24325-151-6787.

Спісак чарговых ахвяравальнікаў:

885. Грамадскі савет клуба ў Кленіках — 1000 зл.
886. Уладзімір Троц (Беласток) — 1200 зл.
887. Францішак Берніковіч (Седліска) — 500 зл.
888. ВЗСР Будаўніча-мантажнае аддзяленне ў Гайнаўцы — 5000 зл.
889. Міхаіл Такаюк (Сямяцічы) — 500 зл.
890. Ніна Прыступюк (Гайнаўка) — 200 зл.
891. Ян Калішук (Гайнаўка) — 200 зл.
892. Прадпрыемства лясной вытворчасці „Лес" у Гайнаўцы — 100000 зл.
893. Ян Шурбак (Бельск-Падляшскі) — 2000 зл.
894. Барыслаў Данілюк (ЗША) — 50 дол. ЗША.
895. Раман Бандарук (ЗША) — 40 дол. ЗША.

Дзякуем.

Паведамляем таксама, што цэнтры збірання экспанатаў для музея знаходзяцца ў наступных месцах:
у Пачатковай школе ў Рыбаках, гміна Міхалова,
у будынку былога ПЗГС у Гайнаўцы,
у клубе БГКТ у Бельску, вуліца Міцкевіча 50/54,
у клубе БГКТ у Гайнаўцы, вуліца Вызвалення 6,
у Гмінным камітэце ПАРП у Мілейчыцах,
у Саколцы, вуліца Варынскага 1,
у ГП БГКТ у Беластоку, вуліца Варшаўская 11.

Чакаем экспанатаў або інфармацыі аб месцы іх знаходжання.

Наш адрас: Społeczny Komitet Budowy Muzeum Zabytków Kultury Białoruskiej i Ruchu Rewolucyjnego, 17-200 Hajnówka, ul. Wyzwolenia 6. Тэлефон 28-89.

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ

Пётр Скепка і яго калектыў • Віктар Рудчык вітае Белавежу з другога боку • Алесь Барскі аб даносе другім • „Сяляне" • Хто каго • Кароль з Віцебска • Гутаркі ў дарозе • З маёй званіцы • Адгалоскі • Беларусікі • Сардэчныя тайны • Беларуская кухня • Соннік • „Зорка" • Што-дзе-калі • Гумар

Ніва

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Рэдагуе калектыў: Вера Валкавыцкая, Георгій Валкавыцкі (галоўны рэдактар), Мікалай Гайдук (намеснік галоўнага рэдактара), Валянціна Жэшка (карэктар), Міраслава Лукша, Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцылярыі), Уладзіслаў Петрук (мастак), Віктар Рудчык, Марыя Федарук (машыністка), Міхал Хмялеўскі, Яніна Чэрнякевіч, Ада Чэчуга (сакратар рэдакцыі), Сакрат Яновіч (тэхнічны рэдактар).

„Niwa"
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok skr. poczt. 149
tel. 232-41

Wydawca: Białostockie Wydawnictwo Prasowe. 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1.
Druk: Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku. Cena prenumeraty kwart. 156 zł, półr. 312 zł, rocznie 624 zł.

WARUNKI PRENUMERATY:
1. dla osób prawnych — instytucji i zakładów pracy:
   — instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miastach wojewódzkich i pozostałych miastach, w których znajduje się siedziba Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" zamawiają prenumeratę w tych Oddziałach,
   — instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miejscowościach, gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" i na terenach wiejskich opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli.
2. dla osób fizycznych — indywidualnych prenumeratorów,
   — osoby fizyczne zamieszkałe na wsi i w miejscowościach, gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli.
   — osoby fizyczne zamieszkałe w miastach — siedzibach Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych nadawczo-oddawczych właściwych dla miejsc zamieszkania prenumeratora. Wpłaty dokonują, używając „blankietu wpłaty" na rachunek miejscowego Oddziału RSW „Prasa-Książka-Ruch".
3. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50 proc. dla zleceniodawców indywidualnych i o 100 proc. dla zlecających instytucji i zakładów pracy.

Termin przyjmowania prenumeraty na kraj i za granicę:
— do dnia 10 listopada na I kwartał i I półrocze roku następnego, oraz cały rok następny;
— do dnia 1 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty roku bież

Zam. 1535/87 r. Nakład 5.000 egz. W-2

ПРА СПАЗНЕННІ

Нават сорамна прызнацца,
Так са мной жартуе час:
Хоць не йду — бягу на працу,
А спазнюся кожны раз.

— Зноў спазніўся, — шэф мой строгі
Наступае, нібы леў,
— Ну, ты ж, — кажа, — маеш ногі,
Ты б яшчэ сумленне меў.

Што й казаць, яшчэ ў дзяцінстве
Непаспешлівым праслыў.
Першым бег я па дзядзінцы,
А заўжды апошнім быў.

— Зноў спазніўся! — не давалі
Мне спакою пастухі.
— Пеўні нашыя праспалі,
Ды і дом у нас глухі.

— Сам глухі ты — мне казалі.
Кара ў іх была свая:
Самі ў цяньку ляжалі,
А каровак пасвіў я.

Так было: ў кутку пушчанскім
Мала хто мяне хваліў.
І мянушкаю Спазняльскі
Яшчэ ў школе нараклі.

Запазніўся нарадзіцца,
Позна вершам саграшыў.
Не спазніўся ж ажаніцца, —
З гэтым, пэўна, паспяшыў.

Казімір Камейша

СТРАЦІЛА РОЗУМ

Маці прафесару:

— Мая дачка страціла розум на фізіцы.

— Мы лічым за лепшае браць у інстытут з розумам, — адказаў прафесар.

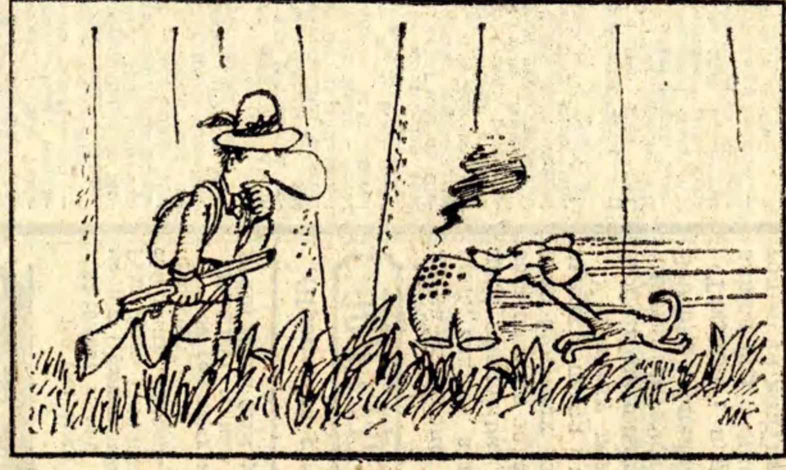

ПРЭТЭНЗІЯ

— Чаму вы разам з лангетам падалі мне засмажанага таракана?

— А дзе вы бачылі, каб у нашым рэстаране падавалі нешта ў сырым выглядзе? — здзівіўся афіцыянт.

АРГУМЕНТ

Сустрэліся два задрыпанцы.

— Скажы, кім бы лепш ты хацеў быць: дурным ці лысым?

— Дурным!

— Чаму?

— Бо менш кідаецца ў вочы.

ДАСЯГНЕННЕ

Журналіст заканчвае інтэрв'ю са стогадовым дзядулем:

— Што лічыце вы сваім найбольшым дасягненнем?

— Хіба тое, што ў мяне няма ворагаў.

— Як вам гэта ўдалося?

— Перажыў іх, дарагі мой.

МІЛЫЯ ДЗЕЦІ

Прыехала маці да сына ў горад. Паставіла кошыкі, прывіталася, прысела з дарогі.

Потым пачала выкладваць гасцінцы: сала, хатнюю каўбасу, яйкі, масла, сыр і яшчэ шмат чаго. Цешчыца, што ў дарозе нішто не пашкодзілася. Потым узяла парожнія кошыкі, каб вынесці іх з кухні, а нявестка пытае:

— То вы ўжо ідзеце? А мы думалі, што вы з намі павячэраеце.

Надзеў цярновы вянок. Найшоў фатаграфавацца.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

Дзюпон расказвае аб сваім начальніку:

— Ой, вы не ўяўляеце сабе, як дакладна ён вывучае ўсе факты, перш чым прыняць рашэнне. Зноў і зноў ён узважвае ўсе „за" і „супраць", і толькі пасля гэтага ён падкідвае манетку, каб вырашыць, як зрабіць.

*

Размова двух арыштаваных крымінапістаў:

— Ты верыш у юрыдычныя памылкі?

— Вядома. Мяне тройчы апраўдвалі.

*

Турыст расказвае аб сваім падарожжы ў Мексіку:

— Гэта было проста страшна! Уяўляеце сабе: індзейцы справа, індзейцы злева, індзейцы перада мною! І нават ззаду таксама індзейцы!

— І што ж вы зрабілі?

— Што мне было рабіць? Давялося купіць адну з шарсцяных расшытых коўдраў, якія яны прапанавалі...

— Я згодна з татам. Мне таксама не падабаецца маміна капялюшык.

З „Весніка Задрыпонії"

У НАГУ З ЧАСАМ

Ва ўмовах эканамічнага эксперыменту жыве сям'я Алавікевічаў. Усімі хатнімі справамі, уключаючы ўборку кватэры і гатаванне абеду, займаецца галава сям'і, а яго жонка Валянціна плаціць яму за гэта чароўнай усмешкай.

ПЫТАННІ БЕЗ АДКАЗАЎ

Чаму ўсе стараюцца дакапацца да праўды, калі яе ніхто не закопваў?

МІНІВЕРШЫ

ЛІТАРАТАРУ-ЗАЙЗДРОСНІКУ

Калі губа зайздросціць носу,
А вуха — воку,
Кідай пяро, бяры лепш косу, —
Мо лугам пойдзеш ты далёка...

Васіль Жуковіч

„ЭКАНАМІСТ"

За эканомію, не ведаючы стомы,
Змагаўся ён заўзята, меў удачу:
На будаўніцтве базы сэканоміў,
І эканомія пайшла... на дачу.

Ігнат Сабчук

КЛАПОТНЫ

Хоць гэты тып і не тыповы,
Але й „канёк" яго не новы:
Ён праяўляе клопат, спрыт,
Дзе ўласны бачыць дабрабыт.

Язэп Кудзеля

ВАРУХНІ ГАЛАВОЮ

Знайдзіце на карцінках 4 фрагменты верхняй карцінкі.

НЕШТА РЫБЫ РАЗЛЯТАЛІСЯ...

Мы часта чытаем паведамленні аб тым, што самалёты сутыкаюцца ў паветры з птушкамі. А вось з амерыканскім пасажырскім авіялайнерам здарылася зусім неймавернае. Ён сутыкнуўся з... рыбай!

Разагнаўшыся па ўзлётна-пасадачнай паласе аднаго з аэрадромаў на Алясцы, „Боінг-737" пачаў набіраць вышыню. А над лётным полем у гэты час лунаў вялікі белагаловы арлан, які трымаў у кіпцюрах рыбу. Па нейкай прычыне птушка выпусціла здабычу, і тая, упаўшы проста на кабіну, запырскала ўсё лабавое шкло. Лайнер зрабіў вымушаную пасадку, і пасажыры былі незадаволены затрымкай рэйсу. Аб эмоцыях арлана, які страціў абед, таксама можна здагадвацца.

Народжаны поўзаць з работы вылецець не можа.